

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra klinických a preklinických oborů

Bakalářská práce

Aktivizační činnosti klientů v domově pro seniory v kontextu individuálního plánování

Vypracoval: Marie Zemanová
Vedoucí práce: Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá využíváním volnočasových aktivit ve vybraném domově pro seniory. Hlavním zájmem bylo zjistit, zda tyto aktivity korespondují se zájmy a potřebami klientů a zda se shodují s navrženými individuálními plány.

Práce sestává z části teoretické a praktické. Teoretická část je rozdělena do sedmi kapitol. V prvních třech kapitolách je charakterizováno stáří jako poslední etapa života, změny v tomto období a potřeby seniorů. V další kapitole je popsána úloha aktivizačních činností pro seniory. Významu individuálního plánování v pobytových zařízeních je věnována další část. Poslední kapitola seznamuje s prostředím domova pro seniory, ve kterém probíhal výzkum.

V praktické části prostřednictvím výzkumného šetření je zjišťováno, jakým způsobem jsou aktivity pro klienty vybírány a jak jim jsou nabízeny. Pro výzkum byla použita strategie kvalitativního šetření. Bylo prováděno metodou dotazování s použitím techniky polostrukturovaného rozhovoru. Metoda analýzy dokumentů byla použita při zkoumání osobní dokumentace.

Výzkumné šetření proběhlo v Domově pro seniory Pacov. Zkoumaný soubor tvořilo šest uživatelů a dvě pracovnice v sociálních službách tohoto domova a jsou porovnávány výsledky rozhovorů a vytvořených individuálních plánů v tabulce. Cílem bylo zjistit, jak využívané aktivity korespondují s navrženými individuálními plány.

Z výzkumu vyplynulo, že základem úspěšného plánování a zároveň výběru volnočasových aktivit pro uživatele je zmapování situace klienta, správné zaznamenání a předání informací mezi pracovníky, kteří se setkávají s uživatelem v průběhu poskytování služby. Je důležitá podpora klientů ze strany personálu, aby došlo k vhodné motivaci a klient se cítil v pobytovém zařízení spokojeně a přijal i nabízené činnosti. Dále výzkum prokázal, že individuální plánování ještě není způsob práce, se kterým by byli všichni pracovníci plně sžiti.

Abstract

The bachelor work deals with leisure time activities in a given senior home. The main goal was to find out if the activities correspond with the interests and needs of the clients and if they agree with their individual plans.

The study is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part has seven chapters. The first three chapters characterize the old age as the last part of life, the changes coming in this period and the needs of elderly people. The next chapter analyzes the role of stimulating activities for seniors. The importance of individual planning in residence facilities is described in the following part. The last chapter introduces the setting of the senior home where the research was undertaken.

The practical part of the research looks into the ways of choosing and offering the activities. A qualitative research strategy was employed here. The survey was carried out by means of a semi-structured interview. The method of document analysis was used when studying the personal documentation.

The research took place in the Senior Home in Pacov and included six clients and two social workers. The results of the interviews and individual plans are compared in a chart. The aim was to find out if the activities correspond with current individual plans.

The research showed that the basis for successful planning and choosing leisure time activities is mapping the client's situation, recording it correctly and passing the information among the staff dealing with the client when providing the service. It is important for the staff to support the clients in order to motivate them, make them feel good in the residence facility and accept the activities offered. The research also proved that individual planning still hasn't become a method that all the staff is accustomed to.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Aktivizační činnosti klientů v domově pro seniory v kontextu individuálního plánování vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. 5. 2014

.....

Marie Zemanová

Poděkování

Vyjadřuji poděkování touto cestou především Mgr. Petře Zimmelové, Ph.D. za poskytnutí cenných rad a všestrannou pomoc při vypracování mé bakalářské práce. Poděkování patří všem, kteří se ochotně podíleli na mém výzkumu.

Obsah

1. Současný stav	10
1.1 Charakteristika stáří	10
1.1.1 Změny ve stáří	10
1.1.2 Gerontologie	12
1.1.3 Život ve stáří	13
1.2 Aktivizační činnosti.....	18
1.2.1 Sociálně terapeutické a aktivizační činnosti.....	20
1.3 Individuální plánování	21
1.3.1 Význam individuálního plánování	22
1.4 Domov pro seniory Pacov.....	26
1.4.1 Nabídka činností a aktivit.....	27
2 Cíl práce a výzkumné otázky	29
2.1 Cíl práce.....	29
2.2 Výzkumné otázky	29
3 Metodika	30
3.1 Použité metody a techniky	30
3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku	31
4 Výsledky	32
4.1 Výsledky rozhovorů a jejich interpretace	32
4.2 Výsledky porovnání	48
4.3 Výsledky rozhovorů s klíčovými pracovníky.....	48
5 Diskuze	51
6 Závěr.....	57

7	Seznam použitých zdrojů	59
8	Klíčová slova	63
9	Přílohy	64

Úvod

Téma pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala z toho důvodu, že se seniory pracuji již několik let. Za tuto dobu jsem získala celou řadu cenných praktických zkušeností, jak se starými lidmi jednat, jak jim porozumět a podat pomocnou ruku.

Prvním krokem musí být teoretický vhled do problematiky stáří. Zaměřím se tedy na obecnou charakteristiku pojmu stáří, dále nastíním otázky prožití kvalitního, plnohodnotného stáří a uvedu způsoby a metody, jak tohoto dosáhnout. V neposlední řadě zmíním nezbytnost tzv. individuálního plánování.

Starý člověk díky přirozenému vývoji dospěje do fáze, kdy nestačí zabezpečit péči o sebe samého a potřebuje pomoc. Stává se, že přes veškeré úsilí rodiny není možné zajistit celodenní péči, a proto přichází na řadu umístění do domova pro seniory. Úkolem poskytovatelů služby je zaopatřit ubytování, stravování, pomoc při hygieně a péči o vlastní osobu.

Člověk však tráví v zařízení veškerý čas a je žádoucí jej smysluplně využít. Dostáváme se k další povinnosti poskytovatele nabídnout aktivizační a sociálně terapeutické činnosti či k zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Smyslem těchto aktivit je v klientovi podporovat zachování pocitu vlastní důstojnosti, radosti, plnohodnotného prožití stáří.

Lidé přicházejí do Domova pro seniory z rozdílného prostředí, za různých podmínek a se specifickými zdravotními obtížemi. Pro seniora je přechod do pobytového zařízení velká životní změna a také díky osobnostním předpokladům jsou velké rozdíly v tom, jak člověk takovou změnu zvládne. Ke každému seniorovi je třeba přistupovat jednotlivě. Tuto skutečnost má zajistit proces individuálního plánování.

Povinnost poskytovat uživatelům individuálně plánovaný průběh sociální služby je stanovena ve standardu číslo 5, který je součástí zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách. Poskytovatel musí plánovat, písemně vést a hodnotit průběh služby. Klientovi je při nástupu do domova přiřazen klíčový pracovník a ten má za úkol seznámit příchozího s chodem celého zařízení, dále se zajímá o jeho potřeby a také sleduje adaptační proces uživatele. Může být chápán jako prostředník mezi uživatelem

a zbytkem personálu, který zajišťuje každodenní péči. Předpokládá se spolupráce dalších zaměstnanců, fyzioterapeuta, sociálního pracovníka, vrchní sestry, všeobecných sester, pracovníků pro volnočasové aktivity. Klíčový pracovník se svým klientem na základě rozhovoru a pozorování tvoří plán péče. V něm je prostor pro přání, potřeby a osobní cíle klienta. Slouží pro ostatní personál jako návod, aby byla poskytnuta služba „na míru“.

Výzkum jsem prováděla v Domově pro seniory Pacov, kde pracuji. Požádala jsem o rozhovor šest klientů. Výběr byl náhodný, rozhodující byla ochota klienta spolupracovat. Zjišťovala jsem, jak senioři využívají nabízené aktivity v zařízení a jakým způsobem jim jsou nabízeny. Stávající individuální plány jsem porovnávala se skutečnými zájmy, které vyplynuly z rozhovorů.

Tato práce by měla sloužit pracovníkům v sociálních službách, sociálním pracovníkům. Měla by zjistit případné nedostatky a navrhnou optimální řešení.

1. Současný stav

1.1 Charakteristika stáří

Stáří je součástí našeho života. Občas přemýšlíme, jak a s kým bychom ho chtěli strávit. Medicína v současné době umožňuje prodloužit život mnoha lidem, kteří trpí různými nemocemi. Teprve v posledních letech se i u nás mluví o kvalitě života, nejen o jeho délce. Právě samostatnost, rozumná míra finančního zajištění a možnost spolurozhodovat o sobě je ve stáří vysokou hodnotou. (Venglářová, 2007)

Stáří je obecné označení pozdních fází ontogeneze. Jde o poslední vývojovou etapu, která uzavírá, završuje lidský život. Souhrnně jde o projev a důsledek involučních změn funkčních i morfologických. (Čevela, 2012) Etapa stáří je stejně důležitá jako každá jiná, zaslouží si tedy stejný důraz na rozvoj jako mládí a dospělost. Období stáří trvá 30 – 40 let a délkou se vyrovná mládí či dospělosti. Tato etapa lidského vývoje ovšem není konec života, ten přináší teprve smrt. (Klevetová, 2008)

Přestože každý člověk prožívá svůj život originálním způsobem, lze se shodnout na významných okamžicích, které přichází s vyšším věkem. Změny se odehrávají v rovině tělesné, psychické i sociální. Jedná se o propojené systémy. (Venglářová, 2007)

1.1.1 Změny ve stáří

Tělesné změny - V průběhu stáří dochází k postupnému zhoršování všech tělesných funkcí. Tento proces je individuálně variabilní a závisí na interakci dědičných předpokladů a vlivů vnějšího prostředí. V průběhu závěrečné fáze života dochází ke kumulaci různých chorob, k tzv. polymorbiditě. (Vágnerová, 2007)

Standardní proces stárnutí mění nejenom různé funkce, ale i vzhled člověka. Rychlost a míra proměny zevnějšku není u všech lidí stejná. V některých případech

může dojít k tak rychlé kvalitativní změně, že starý člověk ztrácí své typické rysy, vypadá jinak než dřív, jakoby se proměnila celá jeho bytost. (Vágnerová, 2008)

Psychické změny - Do kategorie psychických změn můžeme zařadit zhoršení paměti, obtížnější osvojování nového, nedůvěřivost, snížená sebedůvěra, emoční labilita, změny vnímání, zhoršení úsudku. (Venglářová, 2007) V průběhu stáří dochází k postupné proměně intelektových funkcí, ale i tato proměna, její rychlost a míra úbytku je individuálně variabilní a závisí na mnoha faktorech (biologických, sociálních). (Vágnerová, 2008)

Sociální změny - Sociální změny jsou dány souhrnem sociálních změn, změn sociálních rolí, postojů, sociálního potenciálu, souhrnem znevýhodnění a typických životních událostí pokročilého věku, jakými jsou penzionování, pokles životní úrovně. Ztráta perspektiv a aspirací, přijetí role penzisty a starého člověka, obvykle souvisí s funkčními deficity a různou mírou znevýhodnění oproti mládí. (Čevela, 2012)

Postoj současné společnosti ke stáří a starým lidem je spíše negativní, odmítavý a podceňující. Stáří chápou jako období, kdy může člověk pouze chátrat, v nejlepším případě si zachovává část toho, co získal dříve. Jeho zkušenosti i kompetence ztrácejí svůj význam a z pragmatického pohledu není takový člověk ničím přínosný. Hodnotový systém současné společnosti, který klade důraz na zachování všech, především biologicky podmíněných kompetencí mládí (mladistvého vzhledu, výkonu atd.), staré lidi silně znevýhodňuje. Tuto tendenci podporují i média, která různým způsobem potvrzují důležitost vnějšího vzhledu a proklamované svěžesti jako současnou normu. To zároveň znamená, že cokoliv, co takové není, je považováno za podřadné. (Vágnerová, 2008) Objevil se nový termín ageismus, tedy diskriminace na základě věku. Současně zahrnuje negativní představy o stáří. Vznikly tak mýty, že stáří je ekonomická zátěž, staří lidé jsou všichni stejní, stáří je nemoc. Důsledek této představy je, že tato etapa není důležitou ekonomickou investicí. (Klevetová, 2008)

Reakce na změny jsou ovlivněny osobností seniora, reakcemi jeho okolí a také možnostmi, jak získat pomoc v oblastech, které senior nezvládne sám. Přichází adaptace na stáří. Součástí přípravy na stáří je snaha o udržení tělesného zdraví formou vhodného stravování a pohybových aktivit. Je důležité mít síť přátel a známých. Pěstování

dobrých vztahů s rodinou je úkol na celý život a jeho naplnění přijde právě ve formě podpory od dětí a vnoučat. (Venglářová, 2007)

1.1.2 Gerontologie

Pojem gerontologie je odvozen z řeckého slova „geron, gerontos“, tj. starý člověk, a pojmu logos, tj. nauka. Gerontologie je interdisciplinární věda, souhrn poznatků o stáří a starých lidech. Zkoumá zákonitosti, příčiny a projevy stárnutí, problematiku života starých lidí a života ve stáří. (Čevela, 2012) Zahrnuje v sobě problematiku seniorského věku, zdravotního, funkčního stavu, potřeby geriatrických pacientů, které mají svá specifika, vyšetřování i léčení. Je to samostatný klinický medicínský obor vyznačující se interdisciplinárním přístupem k diagnostice, léčbě i rehabilitaci chorob ve stáří. (Kalvach, 2004) Cílem gerontologie není zabývat se degenerativními onemocněními v seniorském věku, ale zabývat se tím, jaké mechanismy působí na zdatnost jedince. (Malíková, 2011)

Správná komplexní léčba geriatrického pacienta je možná jen tehdy, je-li ošetřující lékař podporován profesionálně zdatným a soustředěně pracujícím týmem. Komplexní charakter nemoci ve stáří vyžaduje širokou spolupráci, při níž se všechny profesní skupiny snaží o ucelený přístup k pacientovi. (Schuler, 2010)

Ve světě vznikaly první gerontologické společnosti ve 40. letech 20. století. V ČR byla založena v roce 1958 gerontologická sekce a v roce 1962 Česká gerontologická společnost. V posledních letech se gerontologie rozvíjí jako vysokoškolský studijní obor především pro pečující nelékařské profese. Dělí se schematicky do tří okruhů: gerontologie experimentální, klinická a sociální. (Čevela, 2012)

Experimentální gerontologie - Gerontologie experimentální (někdy též teoretická) se zabývá studiem procesů a příčin stárnutí, proč a jak živé organismy stárnou. Je zaměřena převážně biologicky, chápe se tudíž jako přirozená součást biologie. Její významnou součástí je výzkum psychických změn a schopností v průběhu stárnutí a ve stáří. (Čevela, 2012)

Klinická gerontologie - Gerontologie klinická sleduje zvláštnosti zdraví a jeho podpory ve stáří. Zkoumá zvláštnosti chorob, diagnostiku, léčení, prevenci a rehabilitaci v této fázi lidského vývoje. Označuje se též jako geriatric. V širším slova smyslu se zabývá zdravím a jeho udržením ve stáří, zdravotními medicínskými problémy seniorů, v neposlední řadě sleduje uspořádání, účelnost, účinnost a bezpečnost zdravotnických systémů pro potřeby seniorské populace. Závažným úkolem geriatric je formulování zdraví, především funkčního zdraví, a tím i normy ve stáří. (Čevela, 2012) Shrnuje a zobecňuje napříč všemi obory seniorskou problematiku zdravotního a funkčního stavu, specifických potřeb geriatrických pacientů. Zabývá se zvláštnostmi ve výskytu, klinickém obraze, průběhu, vyšetřování, léčení, dále prevencí i sociálními souvislostmi chorob ve stáří. (Kalvach, 2004)

Sociální gerontologie - Gerontologie sociální se zabývá existencialitou a životem ve stáří, vztahy mezi seniory a společností, stárnutím společnosti. Jde o celou škálu aspektů demografických, politických, politologických, ekonomických, sociologických, psychologických, filozofických, etických, právních, spirituálních a dalších. K hlavním cílům patří předcházet předčasnému a patologickému stárnutí, usilovat o úspěšné zdravé stárnutí s aktivním i sociálně ekonomicky produktivním stářím, dostatečnou seberealizací a participací, prodlužovat plnou soběstačnost až do pozdního věku a zlepšovat kvalitu života lidí ve vyšším věku, vytvářet kvalifikované podklady pro tvorbu politiky týkající se seniorské populace, populačního stárnutí, mezigenerační solidarity a stability veřejných rozpočtů. (Čevela, 2012)

V neposlední řadě upozorňuje na společné zájmy i na rizika seniorů, k nimž patří například ztráta životního programu, společenské prestiže, osamělost, pokles životní úrovně, hrozba ztráty soběstačnosti, věková segregace a diskriminace. (Kalvach, 2004)

1.1.3 Život ve stáří

Proti všeobecnému povědomí je třeba na seniory pohlížet především jako na lidi sice funkčně znevýhodněné, s horším potenciálem zdraví než ve středním věku,

s vyšším rizikem onemocnění a funkční dekompenzací stavu, nikoli však jako na lidi „postproduktivní“, vesměs závislé na pomoci jiných a funkčně nezlepšitelné.

Nabízí se nám model trojí podoby stárnutí:

Úspěšné stárnutí a zdravé (aktivní) stáří – zdravotní a funkční stav, ekonomická situace i adaptace na stáří odpovídají nárokům prostředí, což umožňuje spokojenost, seberealizaci a participaci až hluboko do dlouhověkosti. Důležitá je nabídka aktivit, vytvoření prostoru a podmínek pro seberealizaci.

Obvyklé stárnutí a stáří – existuje nerovnováha mezi zdravotním a funkčním stavem, psychickými potřebami a nároky prostředí a sociálně ekonomickými možnostmi. Důsledkem je nedostatečná spokojenost, seberealizace a participace.

Patologické stárnutí – zdravotní a funkční stav, adaptace, spokojenost, seberealizace, participace jsou výrazně horší, než odpovídá obvyklé situaci vrstevníků. Dochází k sociální exkluzi, ke ztrátě soběstačnosti či rezignaci. Na patologickém stáří se tak výrazně podílejí nejen involuce, ale zásadně také zdravotní stav, vstřícnost prostředí, životní události, finanční zdroje a osobnostní charakteristiky. (Čevela, 2012)

Zdravé stárnutí může být i šťastnou etapou života. Svůj život má každý ve svých rukou. Je třeba mít odvahu přijmout nevyhnutelné změny stáří a naučit se chápat své tělo jako svůj domov a s láskou a něhou k sobě samému o něj důkladně pečovat, nicméně absolutní návod na stárnutí nelze stanovit a úkolem každého člověka je naučit se stárnout podle svých představ a možností. V každé životní etapě přicházejí malé i velké životní krize, i stáří má svá různá úskalí. Je třeba být připraven zvládnout je. (Klevetová, 2008)

Změn přichází v životě mnoho. Adaptace patří mezi základní lidské vlastnosti a umožňuje lidem přežít i velmi obtížné situace. Vyrovnání se s novou situací předpokládá pomoc okolí, toleranci a trpělivost s člověkem, který se změnou potýká. (Venglářová, 2007)

Zdraví ve stáří - Zdraví je jednou z rozhodujících determinant významně ovlivňujících osobní i společenskou roli jedince v seniu, kvalitu jeho života, práceschopnost, využití volného času, sociálně ekonomický potenciál celé seniorské populace. (Čevela, 2012)

Podle Světové zdravotnické organizace je podpora zdraví a aktivní styl života ve vyšším věku nutností, ne luxusem. Rok 2012 ustanovila Evropská komise rokem aktivního stárnutí. Tento pojem lze chápat jako proces, během nějž jsou vytvářeny příležitosti pro podporu zdraví.

Aktivní stárnutí obsahuje tři základní pilíře: participace – vytváření příležitosti pro celoživotní učení a vzdělávání, zdraví – preventivně minimalizace nárůstu chronických onemocnění a předčasných úmrtí, zabezpečení – zabezpečení ochrany, bezpečí a důstojnosti osobám s vyšším věkem, zajišťování jejich sociálních, finančních a fyzických potřeb. (Florence, 2012)

Lidské potřeby ve stáří - Všichni mají potřebu být a zůstat platní, prospěšní, užiteční a uznávaní. Tyto potřeby jsou u mladších lidí většinou naplňovány v rodině nebo pracovním procesu. Odlišnost u znevýhodněných seniorů tkví nikoli v rozdílných potřebách, ale v jiném způsobu jejich naplňování a uspokojování. Zásadní je, že ani ve stáří nejsou důležité jen potřeby fyziologické, že rovnou měrou jde o potřeby psychické a spirituální. (Čevela, 2012) Ve stáří nelze podceňovat význam psychosociálních potřeb, jejich naplňování dokáže působit na upevňování tělesného zdraví a ochotu starého člověka pro sebe ještě něco udělat. (Klevetová, 2008)

Základní stupnici lidských potřeb, kterou vytvořil A. H. Maslow, bývá znázorňována jako pyramida. Autor seřadil lidské potřeby od těch nejnaléhavějších, totiž biologických, přes potřeby psychosociální až po potřeby seberealizace. Obecně v této teorii platí, že alespoň částečné uspokojení níže položených, základních, potřeb je obvykle podmínkou pro uplatnění vývojově vyšších potřeb. (Čevela, 2012)

V roce 1991 dokonce Organizace spojených národů proklamovala, že podpora seniorů by měla usilovat o pět základních prvků: důstojnost, autonomie (kontrola nad dnem), seberealizace (smysluplnost), participace (sociální inkluze), zabezpečení (hmotná, tělesná nestrádání). Bylo by nepřijatelnou chybou soustředit podporu seniorů pouze na hmotnou zabezpečení a na uspokojení základních biologických potřeb. Vždy musí jít o všechny další úrovně potřeb, tj. psychických, sociálních i spirituálních. Podle M. R. Learyho univerzální lidskou potřebou je „být někým“, být považován

za člověka, který má svou důstojnost, hodnotu. Dostává se mu proto potřebné pozornosti, ohledu a úcty od druhých lidí. (Čevela, 2012)

Jedna z cest řešení je naučit se chápat změny stárnoucího člověka a respektovat jeho potřeby, jednat s ním jako s plnohodnotným občanem této země a pomáhat seniorům naplnit svou životní roli ve stáří. Dávat jim dostatek prostoru a času přijmout své fyziologické změny, nevnímat stáří jako nemoc a nelpět na činnostech, na něž již síly nestačí. Pomáhat hledat vnitřní energii přijmout nové podmínky a stavět na tom, co senior umí a dokáže, kam směřuje a co chce. (Klevetová, 2008)

Pobyťová zařízení pro seniory - Pokud se nesoběstačnost seniora zvýší natolik, že potřebuje pomoc víc jak tři až čtyři hodiny denně, pak je většinou nutné ústavní ošetřování. (Pacovský, 2002)

Malá část seniorů, odhadem jen 3 – 5% lidí starších 60 let, vyžaduje z důvodu závažného zdravotního postižení, nesoběstačnosti nebo nevstřícného domácího prostředí (bariéry, osamělost, neexistence podpůrných služeb) dlouhodobou, respektive trvalou institucionální péči, jež tak vytváří nezbytný doplněk samostatného bydlení. (Čevela, 2012)

Každý poskytovatel sociální služby je povinen dodržet rozsah služeb stanovený zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, pro konkrétní druh poskytované služby a odpovídající typu zařízení. (Malíková, 2011)

Spektrum dlouhodobé institucionální péče:

Domovy pro seniory – poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Jde o služby ubytovací, stravovací, služby sociální péče specifikované zákonem a příslušnou vyhláškou, zdravotnické služby v rozsahu vymezeném příslušnými zákony, případně další služby doplňkové. Domovy pro seniory nahradily od roku 2007 původní domovy důchodců.

Domovy se zvláštním režimem – zajišťují pobytové služby osobám, jež mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách nebo různých typů demence, jejichž situace vyžaduje

pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Režim je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

Domy s pečovatelskou službou – nepatří mezi pobytové služby, jde o byty v domech zvláštního určení pro bydlení seniorů a dospělých občanů se zdravotním postižením, jejichž zdravotní stav umožňuje vést poměrně samostatný život s podporou terénních a ambulantních služeb sociální péče. Takový byt představuje přirozené domácí prostředí, respektuje soukromí, a přitom koncentruje nabídku služeb, včetně společného stravování, pokud si klient přeje. (Čevela, 2012)

Nyní vyjmenujeme další činnosti poskytované v pobytovém sociálním zařízení: činnost sociálního pracovníka, rehabilitační ošetřování klientů, ergoterapie, duchovní péče, ošetřovatelská péče, zdravotní péče. (Malíková, 2011)

Jakékoli společenské služby a projekty pro seniory, mají-li být úspěšné a účelné, vyžadují důslednou individualizaci a respekt k heterogenitě seniorské populace. Individualizace vychází z osobnosti a konkrétních potřeb starého člověka, jehož adaptabilita může být snadno překročena a důstojnost otřesena. Pravidlem by mělo být pružné přizpůsobování služeb potřebám jednotlivých seniorů. (Kalvach, 2004)

V instituci má starší občan právo očekávat:

- že bude vypracován plán péče, který bude pravidelně kontrolován a přizpůsobován jeho potřebám,
- že bude rozhodovat, pokud to jeho zdravotní stav dovolí, o svém způsobu života včetně toho, kdy si přeje soukromí a kdy chce být ve společnosti,
- že jeho pohyb mimo instituci nesmí být omezován, stejně tak i jakékoli jiné kontakty včetně pošty, telefonu či návštěv,
- že péče o něj bude odborně vedena specialistou geriatrem, bude-li jeho stav vyžadovat složitější lékařskou péči a ošetřování. (Venglářová, 2007)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, nabyt účinnosti 1. ledna 2007 a vytváří právní rámec pro velké množství vztahů mezi institucemi poskytujícími sociální služby a lidmi, kteří potřebují podporu a pomoc a ocitli se v nepříznivé sociální situaci. Hlavním posláním tohoto zákona je chránit práva a oprávněné zájmy lidí oslabených v jejich prosazování, a to z různých důvodů, jako je věk, zdravotní postižení,

nedostatečně podnětné sociální prostředí, krizová životní situace a mnoho dalších příčin. (Hrozenská, 2013)

1.2 Aktivizační činnosti

Na začátku bychom měli definovat představu ideálního člověka. Ideální člověk je v našich představách společenský, vnímavý, se smyslem pro humor, pracovitý tvořivý a skromný. Tvořivost polidšťuje člověka a společnost potřebuje tvořivé lidi na každém úseku práce a života. Tvořivost je lékem na rezignaci, působí proti pasivitě a nudě, proti neurózám, léčí psychosomatická onemocnění, působí proti ztrátě smyslu života. Vedlejším produktem tvořivosti je nejen štěstí, ale i zvyšování vědomostí, zručnosti, překonávání stereotypů. (Hlavačková, 2013)

Nyní přistupme k dalšímu důležitému pojmu, tedy k aktivizaci. Zmíněný pojem se rozšířil se zákonem o sociálních službách, který jej vymezuje jako jednu z poskytovaných činností. Neexistuje přesná definice blíže specifikující aktivizační činnosti. Záměrem tvůrců zákona bylo vytvořit určitý rámec, který by poskytovatelé zaplnili dle svých představ. Obecně se jedná o soubor činností vedoucí k nastartování aktivity, jež pomůže zvládat těžkosti spojené s handicapem. (Medlíková, 2011)

Není-li senior schopen uspokojovat své základní životní potřeby a zvládat aktivity denního života, stává se člověkem nesoběstačným a závislým na pomoci jiné osoby. Je zřejmé, že ztráta soběstačnosti je z pohledu seniorů vysoce obávanou realitou. S postupující závislostí na druhé osobě se senior může cítit nepotřebný, bývá zatěžován strachem ze samoty a bezmoci. Nevyrovná-li se senior úspěšně s touto situací, může propadnout lhostejnosti, beznaději, může se uzavřít do sebe a přestat komunikovat, spolupracovat s okolím. Senioři, kteří jsou limitováni v oblasti soběstačnosti, jsou též limitováni ve výběru svých aktivit, jichž se mohou účastnit. Jejich schopnost uskutečňovat různé aktivity, výkonnost i sama motivace slábne v míře ovlivněné osobními vlastnostmi, ale také vlastnostmi prostředí a jejich okolí. (Formánková, 2011)

Cílem programování aktivit by mělo být vytvářet podpůrné prostředí. Prostředí, v němž senioři žijí, by jim mělo usnadňovat činnosti a dále je motivovat k dalším činnostem. Podpora aktivity seniora znamená hledání toho, co ho baví, naplňuje jej, dělá mu radost a poskytuje příjemné a pozitivní prožitky. (Kalvach, 2004)

Starý člověk potřebuje podporu a pochvalu za jakýkoli úspěch. Je třeba hledat jiné způsoby sebezpečí, které dokáže přijmout a umí je zvládat. Schopnost učení a tvořivosti ve stáří nezaniká. (Klevetová, 2008)

Úkolem pracovníků v zařízeních sociálních služeb je najít a uplatnit jedinečné metody a postupy pozitivní aktivizace klientů, které jim umožní přežít stáří v rámci jejich možností naplno, tvořivě a udržet jejich subjektivní pocit kvality života na co nejvyšší úrovni. (Hlaváčková, 2013)

Zejména v pobytových zařízeních se uplatňují specializovaní odborníci vytvářející pro klienty různé aktivizační programy. Někdy jsou to ergoterapeuti a pedagogové volného času, jinde přímo aktivizátoři. Nabídka pro klienty je nesmírně široká, od sportu a hudby přes ruční práce a mozkový jogging až k arteterapii a ekoterapii. Souhrnně řečeno jde o řízené společensko-kulturní aktivity, jež bezesporu mají svůj význam a účinnost. (Medlíková, 2011)

Společenské aktivity mají i vedlejší zisky. Klient jednak zlepšuje určitou schopnost, na kterou je aktivita zaměřena, a jednak získává lepší vládu nad svým tělem či pamětí tím, že se zlepšuje nálada. Mnoho aktivit se realizuje ve skupině. Klient se přitom seznamuje s ostatními uživateli, vidí, že podobné problémy mají i další lidé. Získává důvěru v pomoc personálu. Součástí práce s klienty je vhodná míra aktivizace. Je nutné volit program vždy pro konkrétní skupinu klientů. Aktivita je dobrovolná, program vytváříme spolu s klienty a jejich blízkými. Rodina nám může poskytnout cenné informace o klientových zálibách v minulosti. (Venglářová, 2007)

Druhy činností - v zařízeních pro seniory jde o smysluplné využití volného času mezi aktivitami běžného dne, např. mezi harmonogramem stanoveným na podávání stravy, rehabilitaci, návštěvy lékaře. Uvedme příklady činností nabízených v domovech pro seniory:

Činnosti aktivní terapie – různé kreslení a malířské techniky, malování, lepení, práce s látkou, papírem, přírodními materiály. Ovládané ruční práce jako je vyšívání, šití, háčkování. Při těchto aktivitách vzniká pouto mezi klientem a personálem i mezi klienty samotnými. Společná témata v souvislosti s ručními pracemi jsou velmi oblíbená.

Činnosti spojené s muzikoterapií – poslouchání relaxační a meditační hudby, přičemž můžeme poslouchat hudbu při práci ve společenské místnosti při tvořivých činnostech.

Činnosti spojené s biblioterapií – zabezpečení půjčování beletrie, odborných knih, encyklopedií. Oblíbené je čtení časopisů. Ideální je dělat „literární kavárnu“, tedy spojit čtení tisku s popíjením kávy či čaje na terase nebo ve společenské místnosti. (Hanzová, 2014)

Z dalších ověřených metod na aktivizaci můžeme uvést:

Kanisterapie – pes jako součást života v zařízení potlačuje pocit samoty. Nahrazuje psa, kterého si klient nemohl vzít sebou, stimuluje motoriku při kontaktu se zvířetem, podporuje komunikaci.

Aktivizace paměti – různé testy, cvičení, slovní hry, křížovky, hádanky, jednoduché matematické úkoly. Můžeme sem zahrnout reminiscenci, kdy jsou vyvolávány vzpomínky na mládí používáním fotografií či dobových předmětů.

Kulturně společenské aktivity – vystoupení dětí, v tomto případě podporujeme mezigenerační setkávání, hudební či divadelní vystoupení, oslavy životních výročí. (Hlavačková, 2013)

1.2.1 Sociálně terapeutické a aktivizační činnosti

Každý poskytovatel je povinen dodržet rozsah služeb stanovený zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, pro konkrétní druh poskytované služby a odpovídající typu zařízení. V domovech pro seniory jsou poskytovány služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku a jejichž situace vyžaduje

pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Mezi základní činnosti, jež musí služba obsahovat, patří poskytování ubytování a stravy, pomoc při zvládnání úkonů péče o vlastní osobu a při osobní hygieně, dále zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. (Zákon, 2006)

Sociálně terapeutické činnosti – mají významnou úlohu, neboť se zaměřují na posilování dovedností v běžném životě, tím je podporována seberealizace jedince a pocit vlastní užitečnosti. Na provádění socioterapeutických činností v zařízení se podílí více pracovníků: sociální pracovník, pracovníci v přímé péči, aktivizační sestra, pracovník pro volnočasové aktivity, ergoterapeut, fyzioterapeut. Společným cílem je podpora aktivity klientů a prevence poklesu jejich fyzických, duševních i sociálních funkcí vedoucí k minimalizaci závislosti. Nejčastěji se uplatňují individuální i skupinové činnosti zaměřené na nácvik, upevňování psychických, sociálních či motorických schopností a na udržení soběstačnosti seniorů.

Aktivizační činnosti – velmi úzce navazují na socioterapeutické činnosti, jejich smyslem je nalezení vhodných stimulujících a aktivizačních podnětů, které pomohou klientovi probudit zájem o sebe samého, uvědomit si vlastní osobu a své potřeby, mobilizovat vlastní síly. To podporuje zachování pocitu vlastní důstojnosti, radosti, uspokojení a naplnění důstojného prožívání stáří. Aktivizační charakter má i vhodně volená komunikace, přístup ke klientovi, přiměřená míra poskytované pomoci, správně vedené individuální plánování, zapojování do různých činností. (Malíková, 2011)

K jednotlivým klientům přistupujeme individuálně. Zdravotní stav se však mění, a tak se podle těchto skutečností mění i požadavky a potřeby. Přehodnocení postupů při aktivizaci je nutné flexibilně upravovat tak, že i danému klientovi měníme postupy průběžně, v souvislosti s jeho zdravotním stavem, schopností reagovat na naše podněty a terapeutické zásahy. (Hlavačková, 2013)

1.3 Individuální plánování

Důležitým nástrojem zvyšování kvality sociální služby je individuální plánování průběhu služby. Povinnost poskytovat uživatelům individuálně plánovaný průběh služby je ukotvena ve standardu č. 5 a vychází ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zde se uvádí, že poskytovatel má povinnost plánovat, písemně vést a hodnotit průběh služby. (Malíková, 2011)

Plánování služby, jako proces, kontakt, dialog, v němž se setkává uživatel služby na jedné straně a klíčový pracovník jako zástupce poskytovatele na straně druhé. Individuální plánování v sobě zúročuje veškerou kulturu, hodnoty, kvalitu postupů organizace a pracovního týmu. V procesu plánování služby se přímo zrcadlí poslání organizace, její cíle, okruh osob a zásady sociální služby. Neméně pak pravidla na ochranu práv uživatelů, smlouva, dokumentace, stížnosti nebo připomínky. Provázanost kvality plánování služby s kvalitou poskytování podpory a péče dává plánování služby zásadní postavení v systému kvality. (Kol. autorů, 2011)

Individuální plánování služby by mělo vycházet z komplexního posouzení životní situace klienta, které je základem pro plánování postupu směřujícího ke zlepšení této situace. (Musil, Navrátil, 2007)

Proces individuálního plánování je především nástroj pomáhající sociálním pracovníkům ujasnit, co vlastně mají dělat. Ztotožňuje se s procesem případové práce, což znamená, že pracovník nejprve zjišťuje situaci člověka, s nímž má pracovat. Nato se společně s klientem dohodne, co se má změnit a jak by měla vypadat nová, lepší situace. Na tomto základě naplánují postup, jak dosáhnout zlepšení, návazně se realizují kroky k dosažení cílů. Následuje sledování, jak vše probíhá. Nakonec proběhne hodnocení výsledků tím, že je nová situace porovnávána s dříve stanovenými cíli. (Johnová, 2011)

1.3.1 Význam individuálního plánování

Před vstupem v platnost zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a vyhlášky č. 505/2006 nebyla klientům v pobytových sociálních zařízeních poskytována

individualizovaně. Měla charakter rutinně vykonávaných činností prováděných jednotným způsobem, systémem skupinové péče. Tento systém nezohledňoval individualitu jedince ani neusiloval systematicky a cíleně o splnění jeho očekávání. (Malíková, 2011)

Zavedením individuálního plánování v praxi je posilována autorita uživatele a jeho kompetence ve smyslu rozpoznání, zda služba je pro něj vhodná, zda sleduje nejen jeho potřeby, cíle a hodnoty, ale zároveň zda způsoby a prostředky dosahování těchto cílů odpovídají jeho dovednostem a možnostem. Uživatelům přináší individuální plánování pocit bezpečí. Vidí, že se někdo zajímá o jejich případ a rozumí tomu, co se bude dál odehrávat a jakým způsobem. (MPSV, 2008)

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách stanovuje, že poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni plánovat průběh poskytování služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální službu. Dále jsou nuceni vést písemné záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování služby za účasti uživatele, pokud je to možné s ohledem na zdravotní stav uživatele, nebo za účasti jejich zákonného zástupce. (z. 108/2006 Sb.)

Předchozí skupinový systém péče znamenal pro klienty nutnost podřídit se režimu v zařízení a často nucené ukončení navyklého předchozího způsobu života. Klient často ztrácel pocit individuality, nebyl chápán jako osoba mající svůj statut a svou autonomii. Docházelo k pasivnímu přijímání standardního provádění běžných denních aktivit, k malému podporování a rozvíjení soběstačnosti. Klient nebyl dostatečně informován o poskytovaných službách v zařízení. V neposlední řadě docházelo k porušení základních lidských práv a snižování lidské důstojnosti. Tvorba plánu může být také nástrojem aktivizace. Uživatel má možnost ujasnit si své preference a potřeby, mohou se učit rozhodovat a ovlivňovat svůj život. (Malíková, 2011)

Pro poskytovatele služeb je podstatné, že proces individuálního plánování umožní standardní kvalitu služeb i v době různých změn, zvyšuje účinnost služeb tak, aby všichni směřovali ke stejnému cíli. Pro organizaci přináší individuální plánování možnost rozvíjet sociální služby na základě potřeb uživatelů služeb. Individuální plánování poskytuje bezpečí pro poskytovatele. Poskytovatel ví, na čem se s uživatelem

služeb dohodl a proč dělá to, co dělá. Individuální plánování může být také nástrojem kontroly uvnitř organizace, pracovníkům je z individuálních plánů jasné, jak má poskytování služby vypadat. Vyhodnocování výsledků poskytování služeb přináší motivaci a uspokojení zaměstnancům. (MPSV, 2008)

Role klíčového pracovníka - pozice klíčového pracovníka není ani v zákoně č. 108/2006 Sb., ani v její prováděcí vyhlášce uváděna, není ani blíže specifikována, avšak v kontextu sociálních služeb se jedná o naprosto běžné slovní spojení. Klíčového pracovníka lze definovat jako osobu pověřenou a odpovědnou za vedení individuálních plánů. Pojem „klíčový“ má naznačovat důležitost a nepostradatelnost ve vztahu k uživateli služby, ne k zaměstnavateli, jak se někdy může zdát. Tato pozice je nejčastěji zastávána pracovníky, kteří jsou v těsném, častém kontaktu s uživateli. Jedná se na prvním místě o pracovníky v sociálních službách a na místě druhém o sociální pracovníky, dále nejsou výjimkou klíčoví pracovníci z řad všeobecných sester a terapeutů. (Bicková, 2011)

Klíčový pracovník zastává nejčastěji tyto role: poradce – konzultant řešení; zprostředkovatel informací; pomocník při vyhledávání potřeb a osobních cílů uživatelů; obhájce; realizační pracovník. Roli konzultanta zastává klíčový pracovník jak pro klienta, tak pro realizační tým. Radí se s realizačním týmem o způsobu realizace naplánovaného cíle, potřeb a požadavků klienta. Klíčový pracovník v roli zprostředkovatele informací přenáší údaje obousměrně mezi realizačním týmem a uživatelem. Klíčový pracovník dále zpravuje uživatele o nabídce a způsobu uskutečnění nabízených služeb. Realizačnímu týmu předává důležité informace o potřebách klientů, jednotlivých změnách a způsobu provedení jejich cílů na základě pravidelného hodnocení individuálního plánu. (Kol. autorů, 2011)

Klíčový pracovník je každému uživateli určen a má závazek zodpovědně zaznamenávat průběh služby a hodnotit naplňování osobních cílů seniora. Takto pověřená osoba zastává více rolí najednou, je nejen zaměstnancem se svojí pracovní náplní, navíc pověřeným vedením individuálního plánu, ale také zároveň zastává pozici partnera a důvěrníka ve vztahu ke klientovi, který v něm má mít jistotu, že se na něj může kdykoli s čímkoli obrátit a má možnost se mu svěřit. Klíčový pracovník musí být

schopen „svému“ klientovi poskytnout pomoc, nebo mu ji zprostředkovat, rozumět mu a poskytnout pocit bezpečí. (Bicková, 2011)

Stanovení osobního cíle a individuální plánování průběhu poskytované sociální služby v pobytovém zařízení znamenají pro klienta individualizovaný, holistický přístup. Umožňuje úpravy režimových opatření v zařízení tak, aby vyhovovaly klientovi a odpovídaly jeho předchozím návykům nebo jeho změněným potřebám daným například zhoršeným zdravotním stavem či jinými důvody nebo okolnostmi. Klientovi se předkládá dostatek informací o poskytovaných službách. Jsou dodržována lidská práva. Aktivní zapojení klienta do poskytované péče zvyšuje jeho soběstačnost a zainteresovanost. Výše jmenované má napomoci k vyššímu pocitu jistoty, důvěry a bezpečí klienta, vytváří prostor k naplnění a prožívání další životní etapy. (Malíková, 2011)

Dokumentace o vytvoření a plnění individuálního plánu musí být vedena každým poskytovatelem sociální služby u každého klienta. Je tvořena z několika částí. Nesmí obsahovat citlivé údaje.

Úvodní část obsahuje základní informace o klientovi. Jedná se o údaje o bydlišti, rodině, koníčcích, zaměstnání, denním harmonogramu. Obsahuje i sdělení o přáních klienta a dohodnutý osobní cíl.

Plán zpravuje o dohodnutých činnostech a postupech k dosažení osobního cíle klienta, rozlišuje krátkodobý a dlouhodobý plán, průběžně jsou zde zaznamenávány prováděné činnosti potřebné k dosažení cíle. Je zde popisována i spolupráce s jinými osobami podílejícími se na uskutečnění cíle.

Realizace individuálního plánu obsahuje konkrétní činnosti provedené v rámci plnění osobního cíle.

Hodnocení individuálního plánování obsahuje zápisy o společném hodnocení individuálního plánu s datem a podpisy pracovníků i uživatelů. (Malíková, 2011)

Základním prvkem individuálního plánování a také základem pro poskytování kvalitní sociální služby je osobní cíl uživatele služby. K sjednávání osobního cíle s uživatelem dochází před počátkem poskytování služby. Poskytovatel i uživatel společně pojmenují, proč se uživatel chystá službu využívat, co od ní očekává a čeho

chce za pomoci služby dosáhnout. Vyjasnění těchto otázek umožní zjistit, jestli je služba pro uživatele vhodná a jestli mu nabízí to, co potřebuje a očekává. Kvalitní vymezení osobního cíle z velké části rozhoduje o spokojenosti uživatele. (Sobek, 2010)

Za cíl považujeme změnu, jež by měla nastat spoluprací uživatele a poskytovatele služeb. Cíl je vázán především na přání uživatele, ten si cíle spolupráce dotváří a formuluje v rozhovoru s pracovníkem a s jeho podporou. Uživatel služby vychází ze svých představ o budoucím životě a z osobních přání a potřeb. (MPSV, 2008)

Plány jsou obvykle zpracovány na určité období, od toho se odvíjí i četnost setkání uživatelů a pracovníků, dále tomu odpovídá i frekvence setkání účastníků, během nichž probíhá revize plánu. Nutné je jasně definovat kriteria naplnění cíle – cíl musí být měřitelný. (Malíková, 2011)

Zhodnocení je poslední fází, naplánované cíle a plán jejich plnění je srovnán s realitou. Vyhodnocuje se, zda bylo stanovených cílů dosaženo. Pokud cílů dosaženo nebylo, nebo je potřeba další formy pomoci, začíná zkoumáním situace a další kolo plánování. (MPSV, 2008)

1.4 Domov pro seniory Pacov

Domov pro seniory Pacov je příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je Město Pacov. Budova DS-DD se nachází na okraji města Pacova. Je rozdělena na dvě části. Jednu část tvoří Domov pro seniory a Domov se zvláštním režimem, druhou pak Dům s pečovatelskou službou. Kapacita Domova pro seniory je 52 lůžek, domov zahájil svou činnost 1. 9. 1996.

Posláním Domova pro seniory Pacov je podpora při zajištění důstojného a plnohodnotného života seniorů, kteří si pro svůj věk a zdravotní stav nejsou schopni zajistit péči jiným způsobem. Činnost celého zařízení směřuje k udržení a zlepšení soběstačnosti všech uživatelů a předcházení jejich sociálnímu vyloučení. Služba je určena pro seniory, příjemce starobního nebo invalidního důchodu, občany se sníženou soběstačností v základních životních dovednostech z důvodu vysokého věku

a ze zdravotních důvodů, pro osoby, které potřebují z těchto důvodů celodenní péči a dohled a není možné jim toto zajistit jejich rodinou, terénními nebo ambulantními sociálními službami.

Cílem sociální služby je vytvářet pro klienty prostředí, které se co nejvíce přibližuje běžnému a domácímu životu. Poskytovat služby individuálně dle potřeb a přání klientů. Rozvíjet nebo udržet samostatnost klientů, jejich vlastní aktivitu a duševní schopnosti. Podporovat, vytvářet a udržovat vztahy klientů s rodinami a spolubydlícími. Je zřejmý cíl poskytovatele být součástí společenského života.

Základní činnosti, které Domov pro seniory Pacov poskytuje, jsou ubytování, poskytnutí stravy, pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické a aktivizační činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

1.4.1 Nabídka činností a aktivit

Ergoterapie- k těmto účelům slouží ve všední dny pracovna a klubovna, kde se klienti zabývají nejrůznějšími činnostmi dle svých schopností a zájmů.

Rehabilitace- probíhá individuálně dle plánu rehabilitační sestry.

Společná cvičení- jsou zaměřena na protahovací cviky.

Společenské akce DS-DD Pacov- k největším akcím patří Pacovské hry seniorů a Ples seniorů, kam jsou zváni obyvatelé podobných zařízení v okolí. Vystoupení o vánočních a velikonočních svátcích a při dalších příležitostech. Jsou pořádány hudební a taneční odpoledne, nejrůznější posezení a besedy. Jednou týdně mše sv. v místní kapli.

Společenské akce mimo budovu- plesy, sportovní hry, poutě.

Oslavy jubileí- k dispozici je společenská místnost s vybavením, hostinské pokoje, možnost zajištění občerstvení ze strany zaměstnanců, společná posezení s ostatními obyvateli.

Promítání filmů- videonahrávek ze společných akcí.

Návštěvy místních institucí a zařízení- muzeum, kino, knihovna, společná posezení v Charitě Pacov, pizzerie.

Procházky po okolí- výlety do lesa za sběrem hub.

Zooterapie- pravidelné návštěvy pejska Čika a kocoura Gvidona v domově pro seniory.

Všechny tyto činnosti by měly vést k podpoře aktivity a k prevenci proti poklesu funkcí v oblasti fyzické, duševní i sociální tak, aby závislost klientů na službě byla co nejmenší. Činnosti jsou plánovány a prováděny skupinově i individuálně, jsou zaměřeny na nácvik upevnování psychických, sociálních a motorických schopností a dále na nácvik a udržení soběstačnosti. DS-DD Pacov nabízí tyto činnosti pro klienty, aby měli možnosti, jak trávit svůj volný čas, seberealizovat se a zažívat pocit užitečnosti.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce na téma Aktivizační činnosti klientů v domově pro seniory v kontextu individuálního plánování je zhodnotit, zda aktivizační činnosti klientů ve vybraném Domově pro seniory odpovídají navrženým individuálním plánům a zda korespondují s potřebami klientů.

Dílčím cílem bylo zjistit případné problémy a navrhnout optimální řešení.

2.2 Výzkumné otázky

Jakým způsobem jsou vybírány aktivity pro klienty?

Do jaké míry se hledí na to, zda jsou pro konkrétního uživatele vhodné?

Jak korespondují využívané aktivity s individuálními plány?

3 Metodika

3.1 Použité metody a techniky

Ke zpracování bakalářské práce byla použita strategie kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum byl prováděn metodou dotazování klientů domova pro seniory a pracovníků v sociálních službách shodného domova.

Za kvalitativní výzkum se považuje jakýkoliv výzkum, k jehož výsledkům se nedošlo použitím statistických metod. Data jsou následně deduktivně analyzována a interpretována. (Miovský, 2006) Technika je souhrn postupů na efektivní využití některé procedury. Jde vlastně o způsob sběru empirických dat. (Kozlová, 2014)

Byla použita metoda dotazování a analýza dokumentů.

Dotazování bylo provedeno technikou hloubkového polostrukturovaného rozhovoru, formou otevřených otázek. Pro analýzu dokumentů byly využity individuální plány v tištěné podobě vedené na pracovišti.

Data byla sebrána pomocí metody dotazování, technikou polostrukturovaného rozhovoru, jenž náleží k nejrozšířenějším podobám metody rozhovoru. Obsahuje otázky jak strukturované, tak nestrukturované. U polostrukturovaného rozhovoru je nutné vytvořit určité schéma závazné pro tazatele. Toto schéma specifikuje okruhy otázek, na které se bude tazatel ptát. Je možné zaměřovat pořadí okruhů, na něž se zaměřujeme, dle možností toto pořadí upravujeme, abychom tím maximalizovali výtěžnost rozhovoru. (Miovský, 2006) Správně vedený polostrukturovaný rozhovor probíhá pro respondenta spontánně, přirozeně a nenásilně. Tento způsob se často používá ve zdravotnictví a je využitelný a vhodný v oblasti poskytování sociální služby. (Malíková, 2011)

K dokumentům patří data vzniklá dříve, než probíhal aktuální výzkum a byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a za jiným účelem. (Hendl, 2012)

Analýza dokumentů se řadí k standardní aktivitě v kvalitativním výzkumu. Dokumenty, všechno napsané nebo zaznamenané, mohou být podrobeny analýze

z různých hledisek. Postupuje se obvykle podobně jako při rozboru rozhovorů nebo záznamů pozorování. Například se navrhne kategorizační systém a postupně se vyhledávají data dané kategorie. (Hendl, 2012)

3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkumný soubor tvořilo 6 klientů domova pro seniory a 2 pracovníci v sociálních službách z téhož domova. Bádání se uskutečnilo v DS-DD Pacov v období od ledna do března 2014. Každý klient byl ujištěn o své absolutní anonymitě a informován, že výzkum bude probíhat pouze pro účely této práce. Dále byl srozuměn s dobrovolností účasti na výzkumu a možností kdykoliv z výzkumu odstoupit. Klienti byli v krátkosti seznámeni s tématem práce, okruhy otázek rozhovoru, předběžnou délkou dialogu a měli možnost doptat se na potřebné informace.

Rozhovor s klienty trval 30 – 60 minut, bylo položeno 11 otázek rozdělených do tří okruhů. Týkaly se zájmů klientů, využívaných aktivit v domově a plánování aktivit při tvorbě individuálních plánů. Z důvodu zachování anonymity jsou rozhovory označeny čísly 1 – 6.

Celý rozhovor byl zaznamenán diktafonem a následně přepsán. Posléze byl pomocí metody společných a rozdílných rysů vyhodnocen a porovnán s výsledky analýzy dokumentů a klíčová data zpracována do tabulek. Nahrané rozhovory jsou zaznamenány na CD.

Dvě pracovnice v sociálních službách odpovídaly v rozhovoru na otázky: jaký mají názor na tvorbu individuálních plánů, na využívání volnočasových aktivit v zařízení a proč si myslí, že je třeba sladit potřeby s možnostmi zařízení. Části rozhovorů byly použity při vyhodnocení výsledků a v diskuzi. Přepis celých rozhovorů obsahují přílohy této práce.

4 Výsledky

4.1 Výsledky rozhovorů a jejich interpretace

Po provedení empirického výzkumu je potřeba nashromážděná data zpracovat a vyhodnotit. Data se vyhodnocují za pomoci analýzy. Ve výsledcích se většinou používají různě dlouhé úryvky rozhovorů, v nichž necháváme zachovány odpovědi dotazovaných. (Hendl, 2012)

Rozhovor č. 1: klientka 88 let

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělala čas a jste ochotná se mnou hovořit. Rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

„Pracovala jsem ve zdravotnictví jako správce polikliniky od třiceti let, až do důchodu... To mě bavilo. Pode mnou byli řidiči a všechno, co bylo k tomu, vesnice Hořepník, Lukavec, Košetice a porodnice... Zažila jsem tam krásný časy. Mám fotografie, strašně ráda je prohlížím...

Přišla jste do domova, protože jste nemohla být sama v chalupě?

V chalupě mě nechtěli nechávat samotnou, prostě to nešlo, samotná abych tam byla, do poschodí chodit spát. Mám dceru a syna. Šla jsem sem vloni někdy v letních měsících, ale nevím přesně, už jsem říkala, že se musím někoho zeptat, že je to hanba, že nevím. Mně se sem moc nechtělo.“

Měla jste před nástupem do domova představu o tom, jak zde budete trávit volný čas?

„Já když jsem sem přišla, tak vůbec jsem neměla žádnou představu, co tady budu dělat. Jsem seděla dva dny, tak to jsem probřečela a říkala, tady to nevydržím, protože doma jsem vylítla z chalupy a šla jsem do zahrady a v zimě já jsem pletla,

když bylo hodně času... to se všechno ještě dalo dělat... teď už nemůžu dělat vůbec nic, ani mozek mi nejde...“

Můžete mi říct, jaké jste měla v životě zájmy, případně koníčky?

„Já jsem hodně četla, dříve jsem pletla pro děti, málo jsem už potom pletla, ono taky na oči a na ruce, měla jsem problémy s páteří. Ale sportovala jsem, volejbal jsme hráli. Když jsme měli děti malé, chodili jsme na stadion a tam jsme hráli volejbal a děti si hrály. To jsem dělala za svobodna, jenom sport, sport a cvičení... Byla jsem v šestačtyřicátym první slet všesokolskej, takže na tribuně byl prezident Beneš a Gottwald, jo, takže toho řevu, někdo křičel „Beneš!“, někdo „Gottwald!“, už to nebylo ono. No ale všechno to bylo hezký.“

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

„Já nevím, někdy si myslím, že je to fajn, někdy mám slzy v očích... ale dobrý, dobrý... Já jsem byla z práce zvyklá, normálně takovej vztah, vždyť sem chodějí ty sestry za mnou ještě pořáde, zažily jsme spolu třicet let a teď ještě si vzpomenou a všechno mi vzkazujou. Teď tady byla naposled pani K... a to jsme si vždycky vzpomněly na nějakou blbost, co jsme udělaly, tak jsme se tady ještě nasmály, no...“

Víte, jaké činnosti na využití volného času jsou v domově k dispozici, a účastníte se některých?

„Já chodím cvičit každý pondělí a to mě baví. To se cvičí hodinu... My jsme cvičily s Milenou děti, takže mám i fotografie těch dětí, my jsme měly nějaký ty akademie a to nás bavilo a večer jsme šly ještě cvičit na ženy a ještě jsme drbaly potom... Jak nastala osmdesátka, tak, ale pořád se můžu ještě pohybovat a to je důležitý, můžu si támhle dojít a na záchod... A právě ještě ven, jak jsem mohla, i když na tom sedátku a já jsem se tam sešla s tím Vlastíkem, takže jsme si popovídali taky... to je tak celej život muj tady...“

Účastníte se některých?

V pondělí chodím na cvičení, chodím na procházky... byla sem na těch bálech se sousedkou tady, mě vytáhla, no a byla jsem spokojená, no tak jsme tam poseděly ty dvě hodinky... Obě ty, nevím, jak bych to nazvala, ty zábavy. Bylo to moc fajn a člověk byl takovej uvolněnej...

Nabídl vám někdo možnost jít do pracovny?

No, to je taky, jenomže já když tam přijdu, tak jen koukám, kde se co dělá... teď ne, do té pracovny. No, ale du tam, zase mezi lidma sem...

Můžete si svůj volný čas zařídit podle svých zájmů?

Koukám na pořady sportovní, na fotbal, to miluju, na všechno, na sport. Když teď už nemůžu večír, když je nějaký fotbal, nebo tak, nechci rušit tu paní ve spánku... Ale nevadí mi to, že bych měla vztek nějaký, to ne. Ona by to určitě dovolila, kdybych si to pustila třeba potichu, nebo tak, ale nechci... mám označený pořady, ale hlavně na sport a možná ty zprávy mě taky zajímají...

Které nabízené činnosti Vás zaujaly nejvíce?

„Já když je někde sport, tak jedine ten sport a to cvičení. A to mě taky drží tu páteř, takže jsem trošičku pohyblivá, tak by to nebylo asi takhle dobrý...“

Hovořila jste se svým klíčovým pracovníkem o využití času?

„Ale jo, to určitě...“

Napadá Vás něco, co byste si přála uskutečnit?

„No, tak teď už ne. V tomhle věku jsem spokojená, že můžu cvičit a nebo když něco je na tej zahradě, na tu procházku...“

Tabulka 1 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - sledovat sportovní pořady v televizi, klíčový pracovník sežene program, zatrhají společně zajímavé pořady - dostavit se na společenské akce pouze tehdy, když se tam setká se známými lidmi - má zájem o cvičení	<ul style="list-style-type: none"> - na televizi kouká občas, vypíná celkem brzy - zábavy byly fajn - nejraději se účastní skupinového cvičení jednou týdně, chodí moc ráda - procházky na zahradě
Plní se	Je součástí IP

Rozhovor číslo 2: klient 70 let:

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělal čas a jste ochoten se mnou hovořit. Náš rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

„V domově? Rok pomalu, mám takový dojem. Já byl v tom Humpolci. Tam jste si pro mě ještě byli, ne? A já jsem se nemohl druhý den dostat, páč to byla taková čina, že všechno na tom stálo, na trase, akorát že my jsme jeli sanitou a jak byli všude esenbáci... Já měl tu otevřenou nohu.“

Můžete mi říct, jaké jste měl v životě zájmy, případně koníčky?

„Koníčky, no, co bych Vám na to měl odpovědět. Jezdil jsem do Kozaku, tam mě to bavilo, jak kdy. Vždycky se doma něco kuchalo, to sem moh se ještě pohybovat pěkně. Vždycky kolem chalupy něco... Na zahrádce se maximálně sekala tráva. Kosou jsem nesekal. Čím se to tenkrát sekalo? Takovej krám sekačka. Dalo se to tím pomlátit.

Mamince jste pomáhal, když jste byl doma?

Neměl jsem čas. Nebyl čas se motat doma...

Měli jste také nějaká zvířata?

No tak, co vim, králíky jsme měli a slepice. Dřív jsem jezdil i s koňma. I na pole...“

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

„No, pokavaď je to všední den, tak se chodí tam dolu, ne? Horší je víkendy, to se není čeho chytnout. To se člověk válí a neví, co dřív...“

A vy pomáháte o víkendu s čajem?

No, jak kdy, no. To jsou ty dva dny. To je jedinej pohyb, pak je všude jen klid a mír...

Navštěvujete pracovnu?

No tak, jak kdy. Podle toho, co si na mě vymyslíte. Nechá se tam vydržet.“

Víte, jaké činnosti na využití volného času probíhají v domově?

„Tak teď jsem Vás nepochopil, jak to myslíte... Muzika...? Kde co je, tam nesmím chybět.

Jakým způsobem se dozvídáte o aktivitách?

To mi řeknete vy dole, ne? To my vždycky takhle to. A jinak z nástěnky, to bych si to musel sundat, dát blíž, bez brýlí nevidím.

Na výlety jezdíte?

To musíte vědět, že jsem nikde nechyběl. To se nemusíte ani ptát. Pracovna, muzika,... Chodíval jsem na pejska, teď už mě přestal bavit. Poněvadž neposlouchá, dělá si stejně, co chce... Spol. cvičení. Jo, mávat peroutkama. Já jí říkam krotitelka.

Takže využívání skoro všech aktivit na zkrácení času?

Všechno, no, když nemusím nikam jet. Horší, jak jsem jezdil s tím uchem, ne, sem musel něco vynechat.“

Které činnosti Vás zaujaly nejvíce?

„Výlet, soutěž. Taky. Nejvíce, no... Jako nejvíce, mě baví to všechno a co nejvíce, nevím sám. Že se něco děje, tam já jsem.“

Můžete si svůj volný čas zařídit podle svých zájmů?

„Čas podle svých představ? No, tak ta možnost by tu byla, no, ale já v tomhle, už je to tady, já to беру, jak to chodí... Zavedený režim? No. Nejde nic kolem mě. Dá se to tak říct. Akorát se nedá říct, si něco jako plánovat. Druhej den se může leccos změnit. Není jistý...“

Hovořil jste o svých zájmech s klíčovým pracovníkem a nabídl vám nějaké možnosti využití času?

„Trávit čas? Kdo to má bejt? Sestřička, co dělá cíl?... Na nic takovýho si nevzpomínám.“

Napadá Vás něco, co byste si přál uskutečnit?

„Já to chápu, ale... Představte si, že ne. Jedině když by byly ty víkendy, něco by se někde dělo. To vy neovlivníte ani tímhle tím.“

Tabulka 2 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - má rád společnost, rád se pochází, povídá s ostatními, občas sleduje televizi - účastní se téměř všech akcí - pomáhá s drobnostmi personálu, vozí o víkendu čaj - rád si povídá s personálem	<ul style="list-style-type: none"> - nejraději chodí do pracovny - pomáhá o víkendu vozit čaj - využívá všechny aktivity, návštěvy pracovny, výlety, cvičení, chodí na setkání se psem, jezdí na soutěže - uvítal by společnou činnost o víkendu
Plní se	Je součástí IP

Rozhovor číslo 3: klientka 81let:

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělala čas a jste ochotná se mnou hovořit. Náš rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

„To je dlouhá historie. Když jsem byla malá, tak jsem byla v dětském domově a tam si mě převzal sedlák a když mi bylo osm let, tak jsem pracovala u sedláka. Tak jsem tam byla do osmnácti let, potom jsem šla do Brna a dělala jsem tam servírku. Pracovala jsem tam v kavárně a potom jsem onemocněla, byla jsem tři roky v Jevíčku v sanatoře a po třech letech jsem se vdala a mám syna, který se o mě nestará... Do Roučkovic jsem se přivdala a pracovala jsem jako normálně. Jsem byla v důchodě a když mě vzali polovičku, tak jsem šla do práce a měla jsem troje zaměstnání. Jedno bylo telata a vobědy jsem vydávala a s počtou chodila. Potom mě poslali do kravína, tak jsem šla do kravína... My jsme se rozvedli po čase, protože jsem byla v nemocnici a von mě chodil za druhou, tak jsem zažádala o rozvod a rok a půl jsem byla v Brodě

v nemocnici. Já jsem si opravila domek a nastěhovala jsem se tam a bydlela jsem tam asi 15 let a dostala jsem.

Jak dlouho jste tedy v domově?

Nevím... Už čtvrtý nebo pátý Vánoce. Jsem spokojená. Tady se mně líbí, protože jsem tady sama... No, tak pani Mrazková mě přemluvila, byla za mnou dvakrát. Jednou jsem jí to odmítla a tak pak jsem litovala a za deset dní přišla zase z Beranova a už jsem jí to slíbila, tak jsem se dostala sem.“

Jaké jste měla v životě zájmy a koníčky?

„Protože jsem měla malého pejska. Tak se mi od něj nechtělo. Jsem spokojená s práci, kdybych měla... No, zvířata, krávy, koníčky, pletla jsem ponožky, a když jsem hospodařila sama, tak měla jsem dvě prasata. Všecko, všecko jsem vyzkoušela a taky husy a perličky a krůty a kuřátka a všecko, všecko jsem měla. Dvě prasata jsem zabijela... Chodím ráda na houby, chodila jsem ráda. Měla jsem svý místečko, pani Příbylová se mnou chodila a vona říkala: „Ty ses mě vždycky ztratila a přišla jsi mě s hříbkama,“ a já povídám: „Já ti to stejně dám.“ Vždycky po práci jsem šla, nebo aby se pes prošel, a tři hodiny jsem tam vydržela.“

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

„Já už si vyplním čas práci. Já chodím do pracovny a lepím obrázky. No, když jsem tam přišla, tak jsem natírala taky a bavilo mě všecko. Jsem válela taky těsto.“

Které Vás zaujaly nejvíce?

„Já když jsem sem přišla, tak jsem nebyla tři roky venku a sestřička Švecová mě chytla a povídá, běžně jsme mluvili. A já povídám, že ráda chodím na houby, tak mě vytáhla na houby. Mně se točila hlava, protože jsem byla tři roky zavřená doma, no, doma u kamarádky. Ta se mně odměnila tak, že mě okradla. Zaplatila jsem jí všechny dluhy...“

Víte, jaké činnosti na využití volného času probíhají zde v domově?

„Soutěže, vyhráváme cenu taky někdy. Z nástěnky se to dozvim a od sestřiček. Pejskem Čiko, von si na mě zvyk, von mě pusinkoval. Já jsem mu vždycky schovala nějaký salám nebo párek a povídám: „Pusinku mi taky.“ Tak mě volíval. Když jsem byla u doktora na ortopedii, tak mně říkal: „Pohyb, pohyb.“ No, pracovat... No, mezery

tam nejsou, ale mezery, když nemůžu dělat... Ale ráda jsem pletla ponožky, ty byly na odbyt. Krásný ponožky jsem měla. Nesklouzaly, držely pěkně. Už jsem měla trochu rozcvičeno, ale přišla jsem do nemocnice a tam mě to zanedbali. Už jsem sama nastrouhala jabka a dělala jsem štrúdl. To jsem byla s kostní tuberou. Já jsem šla klukovi pro mlíko na krávy. Sklouzla jsem...“

Nabídl vám klíčový pracovník nějaké možnosti na využití volného času?

„Sestřička Švecová. Mluvily... Já bych si představovala, když bych měla dvě ruce. Ale kdybych měla kolena zdraví.“

Jste spokojená s náplní Vašeho času v DD, napadá Vás něco, co byste si přála uskutečnit?

„Kolem dílny se to točí. Mě nic nenapadá. Všecko je tady dobrý. Pokoj mám samostatnej a to se mně líbí. Na Velikonoce jsem pekla hlavičku. Já jsem si s tím nepárala. Když jsem vařila, šlo to od ruky. No všecko, ale kdybych měla obě dvě ruce.“

Tabulka 3 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - má ráda procházky do lesa, zvířata, sledování Tv pořadů, zprávy, dříve ráda pletla - chodí do pracovny, těší se z hotového díla - účastní se cvičení, vítá návštěvy psa, byla na plese, účastní se výletů, pokud jí to zdraví dovolí 	<ul style="list-style-type: none"> - baví ji pracovat - v pracovních věcech, natírá, pomáhá s pečením - nejvíce ji zaujalo, když byla v lese na houbách - jezdí na soutěže, má ráda psa Číka
Plní se	Je součástí IP

Rozhovor číslo 4: klientka 71let:

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělala čas a jste ochotná se mnou hovořit. Náš rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává

o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

Tak to je dva roky a přišla jsem z LDNky protože jsem tam byla po, prvně jsem byla v nemocnici a pak jsem byla na LDNce, protože jsem měla vysokou cukrovku, no a pak mě dali sem. V chalupě sama s kočkama. Bratr tam jezdil jedině vedle na chatu. No, jsem vyučená tkadlenou, ale byla jsem na Jitce... Tak jsem byla na tkalcovně. V Hradci přímo a pak jsem byla na Nežárce, to bylo vlastně taky v Hradci, tam jsem byla na soukárně, no a pak tam to zrušili a dali nás na Votín na autokonery... S rodičema jsem byla. Žili jsme tam všichni, bráchové, když se oženili, tak taky.

Z jakého důvodu jste šla do domova?

Protože já jsem si nebrala prášky, byla jsem z toho celá blbá, až mě brácha donutil na to k doktorce a pak mě odvezli do nemocnice a odtad' jsem se dostala sem. Na LDNku za mnou přišla pani Mrázková...

Jaké jste měla v životě zájmy a koníčky?

No, žádný tohle vyhrazený zájmy jsem neměla. Každý týden jsme chodili na zábavy. Pak holky si tam namluvili kluky, tak jsme s nima jezdili na zábavy... A jinak žádný zájmy.

Pletla jste?

Jo to jsem pletla, ponožky, no, tak ani ne na zahrádce.

Vařila jste s maminkou?

No, tak vona brzo odešla, tak pak jsem musela začít já, protože ona odešla v šestašedesáti... Brácha se pak oženil, ten se oženil ňák po máminej smrti. Vzal si sousedku vo devatenáct let mladší, no, a vona bydlela v Brně takže... Hmm, na televizi jsem koukala. To furt. O kočky jsem měla zájem, těch tady mám plno na fotkách. No, to jsem měla kamarádky. No, mi tam máme tohle. Než se holky vdaly, tak tam byly dvě, se kterýma jsme jezdily na zábavy a tak.

Měla jste před nástupem do domova představu, jak zde budete trávit volný čas?

To teda ne. Já jsem k tomu přišla, jak se říká, jak slepej k houslim. To mě brácha jako zařídil všechno sám. No, co mi jinýho zbývá. Sama na chalupě bych bejt nemohla a jinam k nim žádněm bych jít taky nemohla, na byt bych nešla. Ne, žádnou představu jsem neměla.

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

No, přes tejděn jo, ale sobotu a neděli ne, to mám televizi a to jako přes tejděn chodim do tý dílny. V pondělí máme koupání a pak ten tělocvik, no, a jináč v tej dílně. Ještě že ta dílna je...

Víte, jaké činnosti na využití volného času v domově probíhají?

Jo, když sem přijde kocour, tak to chodim na kocoura, taky tam jsem focená, to mě nejvíc rozčiluje. Jo, toho mám ráda i toho psa, co sem chodí. A já jsem se s tou paní, jak má toho kocoura, to a vona mi ho věčně dává, protože ví, že jsem to.

Účastníte se některých?

Co mi daji, mě baví, akorát kuličky ne. To by byla katastrofa pro mě. Teď dělám bambule. Včera jsem to musela celý předělat, protože to bylo po tej tady, jak bydlí v jedniče. Jak má takovej hrubej hlas. To byla tak uplně, že jsem to musela skoro celý přendat. Na muziku jo a ples taky. I sem byla na plese, i sem cvičila. Ale hry ne, ty ne. No, teď jsem na cvičení už nebyla dlouho, protože mi tam vždycky něco přijde...Mi říkala sestra, že pojedeme do Kamenice na to a nejeli jsme tam. No, už to tam nebude. Ne, koberce, to nebyly koberce. To byl Tilex bejvalej. To bych brala hned, protože jsem tam dělala.

Které Vás zaujaly nejvíce?

Já nevim, co mě nejvíc baví. No, na cvičení už jsem nebyla dlouho, protože mi do toho vždycky něco vleze. Jo, v dílně se aspoň něco dozvíme. Na kočku a na psa mě taky baví. Teďko ten kocour, ten je pořádněj... Prej tady byla ta, co má toho psa, prej tady měla myš. Ne, to nechci. To sem vám ale řekla, ne tohle. To já nevim. Akorát, když chtěj na hry, tak to já nejdu. To se s nima dohaduju, že nikam nepudu... Na hry ne, na ty já nejsem, na takový věci já nejsem. Ty nechci, protože bych na to ne to, nemám na to buňky. To né, ale že by mě mohli ty druhý pomlouvát, že jsem jim to

zkazila, tak radši nikam nejdu. Ne, to ne, to mě nedostanete, na hry mě nedostanete žádný.

Hovořila jste o svých zájmech s Vaším klíčovým pracovníkem?

Já nevím. Já nevím, kterej to je. A není to ta, jak je tohle velká, silnější. Já nevím, jak se jmenuje. Protože ta se mě ptá, jestli nechodim na to a tak nevím. Asi jo, ta je dobrá. Jo, něco takovýho jo. Jenže mně to není nic platný, protože tam, kam bych chtěla, tak tam nepojedu, no. Já nevím. No, to sem chodila, já nevím, jestli je to muj tendle. Sem byla tudle ve městě, byla nakupovat a já jsem byla s ní... Dyt' jsme loni chodili na zmrzlinu. Chodily s náma, ty holky...

Jste spokojená s nabídkou činností, které tady v domově jsou, a napadá Vás něco, co byste si přála uskutečnit?

Jak kdy. Ne, nenapadá mě nic, co bych tady chtěla uskutečnit. V sobotu a neděli je nejhorší, co může bejt. No, vadí, protože co máme dělat. Jedině spát anebo čumět na televizi. No, když tam není pani Houdková, protože ta to věčně přepíná a věčně se jí to nelíbí... Ne, už mě nic nenapadá. Vyměnit sousedku. No, nebylo by to špatný. To by nebylo špatný. To by šlo. Jenže to zase vy nemůžete. To by šlo, ale to zase nejde... Ne, nic mě nenapadá. Byla bych radši doma, ale to nejde.

Tabulka 4 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - dříve ráda četla - navštěvuje pracovnu - zúčastňuje se akcí pořádaných DD - je nadšená ze setkání s kocourem	<ul style="list-style-type: none"> - neměla žádné zájmy, chodila do práce a žila s rodinou v chalupě - chodí do dílny - zajímá se o kocoura a psa - baví jí pracovat v dílně, cvičení, byla na plese
Plní se	Je součástí IP

Rozhovor číslo 5: klientka 83 let

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělala čas a jste ochotná se mnou hovořit. Náš rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

Jsem tady od prvního června, to si pamatuju, před tím jsem byla měsíc ještě v Proseči, tam jsem nastoupila z nemocnice... A po nějaký kultuře jsem se nesháněla, co tady můžeme taky mít... Já jsem měla návrh ještě jeden, podívat se na Slapy na elektrárnu... No, tak. D., říká, že když mě slyší, že si myslí, že jsem strávila půl života v nemocnici. Ale to není pravda. Já vždycky vypravuju nějakou příhodu, co mě bolelo, nebo kolik jsem měla operací, to nikdo nemusí vědět, to je moje bolest.

Jaké jste měla v životě zájmy a koníčky?

Teď si říkám, někam se podívat, to jsem vždycky ráda se podívala, když byla nějaká možnost někam, tak sem ráda jezdila. Do práce sem chodila ve vsi... Manžel byl ze Stříteže, já ne, já byla z tý samoty, tam je potom mlejn a naší... Ve mlejně to znám moc dobře... Mě? Mě bavilo všechno na světě. Cestovat, na houby chodit... Já mám nerada lidi, který povídají vo někom jinom, kdo povídá o jinejch, asi je to špatný, to není povaha dobrá. Zvířata sme měli dost a ještě tam Lád'a má. Teď tam jezdí...

Měla jste před nástupem do DS představu, jak zde budete trávit čas?

Já nevěděla nic, protože přišla jedna sestřička do Proseče a říká mi, jak to tady vypadá. Ví, že sem na kytky zatížená... Ne, neměla sem. Já čtu ráda, ale ty oči mě zlobějí...

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

Jo, to mám. My chodíme ven... Dopoledne spim, když přijde návštěva, tak chodíme...

Víte, jaké činnosti na využití volného času v domově probíhají?

No, dost toho máte... Někdy taky ven, když je hezky. Ale už sem nebyla dávno venku, protože. Mám ten svetr na židli přehozenej a vždycky když vidim to sluníčko, tak říkám, kdo mě vytáhne ven. Taky cvičíme, to ráda, protože když člověk by necvičil,

tak zeslábne úplně, že jo. Jak byly v pátek ty muziky, tak D. povídá: „Vy, taková muzikantská Liduška, že byste nešla?“ Já sem nakonec, bejvala bych šla, ale nějak to zapomněli napsat. Sem to nahlásila, víte?

Co pejsek a kocour?

Jdu se podívat, ale já tuhle pakáž moc... V pracovně je to pěkný, ale jdu tam málo, jen když mě někdo veme.

Účastníte se některých, a které Vás nejvíc zaujaly?

Ráda se někde podívám taky. Na psa podívat jenom. Co nejvíc? Když tady tenkrát byli ty z Měšic, tak jsem se taky svezla na ty bryčce, viděla jsem ty koně... Já jako malá, když jsem je viděla...

Můžete si čas zařídit podle sebe?

Jo. Nikdo mi nic nezakazuje.

Nabídl vám nějaké možnost na využití volného času?

No, občas. Ráda chodím ven, a když tu nejsou naši, nemůžu.

Hovořila jste o svých zájmech s Vaším klíčovým pracovníkem?

No, to nevím teď. Jo, ta velká, byla tady za mnou. Asi se mnou mluvila o zájmech.

Jste spokojená s nabídkou činností, které tady v domově jsou, a napadá Vás něco, co byste si přála uskutečnit?

Já vždycky navrhnou nějakou, kam by se mělo vyjet, vite. A nevím, jestli se to uskuteční. Ráda bych na Slapy... Mají Kaplanovu turbínu, to znám...

Tabulka 5 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - starala se o vnoučata, ráda četla - přeji si poznat prostředí a vycházet se spolubydlícími 	<ul style="list-style-type: none"> - měla hodně zájmů (cestovat, chodit na houby) - přání chodit na procházky - dochází na cvičení - chtěla na muziku, nebyla oslovena - ráda chodí do pracovny, chybí doprovod - přeje si jet na výlet
Splněno	Bude implementováno do IP

Rozhovor číslo 6: klientka 69 let:

Dobrý den, jsem ráda, že jste si na mě udělala čas a jste ochotná se mnou hovořit. Náš rozhovor hodlám použít ke zpracování mé bakalářské práce, která pojednává o využití volného času v domově pro seniory. Chci Vás ubezpečit, že nebudu zveřejňovat Vaše jméno ani žádné identifikační údaje.

Můžete mi o sobě říct několik základních informací. Jak dlouho jste v domově?

Jsem z Pořína, rodiče mi zemřeli, byla jsem asi 9 měsíců v Těchobuzi... Pak mi dali sem přihlášku do domova. To je mojeho táty bratr... Oni za mnou přijeli, jestli bych nechtěla jít do toho domova, že tam nemůžu bejt sama, doma. Já mám bráchu teda, samá práce, musí chodit do práce. Bych tam byla celej den sama. Nečekala jsem dlouho, asi nějak v červnu jsem byla tady. V lednu jsem tady už pět let, v roce 2008 snad...

Jaké jste měla v životě zájmy a koníčky?

No, zájmy. Těch zájmů nebylo moc. Dřív jsem dost četla, to je asi tak všechno. No, chtěla jsem se učit plíst, mamka pletla, nešlo mi to, tak jsem toho nechala, neměla jsem takovou trpělivost, jako mám teď. Teď mě to začalo bavit, tak. Do školy, dlouho jsem

tam nechodila, asi tři roky a pak učitel nechtěl se se mnou zabývat, protože jsem byla pomalejší, nestačila jsem jako v učení, tak mě dali do zvláštní školy. Já jsem byla v Opařanech. Tam ten doktor, co tam byl, říkal rodičům, že jako tam nepatřím, protože tam byly hrozný případy, měly děti epilepsii, záchvaty, to bylo hrozný, mezi tím sem žila. Já nevím, jak jsem tam byla dlouho, asi tři roky... Pak jsem šla do Písku, tam jsem dochodila školu... Já jsem se musela víc učit, nešlo mi čtení, tak se se mnou zabývala maminka, ta měla větší trpělivost. Ale dlouho mi nešlo čtení...Ve škole se mnou trpělivost neměli, to bylo tenkrát... Žádná velká houbačka nejsem, na borovky jsem chodila s maminkou, na houby moc ne. My jsme měli zvířata, kachny, bílý kachny, čínský, prase, králíky, slepice. Chodila jsem na kopřivy kachnám, husám. S vařením jsem taky pomáhala, uvařila jsem bramboračku, kulajdu, na cmundu jsem připravila. Ale omáčky jsem nedělala.

Máte možnost zde v domově vyplnit svůj volný čas?

Já ho teď vyplním, když chodím do té pracovny, to mě vyhovuje, dřív jsem teda nechodila, co jsem tady. Poslouchala jsem rádio, často. Teď ho tolik neposlouchám, zase koukám na televizi. Teď jsem odbyla to cvičení, teď jsem nebyla. Jestli půjdu zejtra do tělocvičny... Neměla jsem náladu zase nějakou, tak jsem nebyla.

Víte, jaké činnosti na využití volného času v domově probíhají?

V úterý chodím do tělocvičny, jednou za čtrnáct dní... Chodím na cvičení v pondělí, nahoru. No, tak jestli chcete slyšet, jak jsem byla vloni na výstavě, v tom... na výstavě zeleniny. No, jezdíme na výlety, vloni jsme byly v tom Jindřichově Hradci, v Kameně, tam je to krásný. V tom Želivě. To by bylo asi všechno. Na soutěži jsem dlouho nebyla... Právě že tak soutěživá zase moc nejsem. Na kočku? Jsem vyfocená s tím kocourem. Jsem tam byla jednou, od té doby tady ještě nebyla. Na psa jsem šla asi jednou nebo dvakrát. Jsme letos byly v tom, v Sokolovně. A když tam hrála ta Vysočinka, ta byla pěkná. Libkovanka, šlo to...

Účastníte se některých, a které Vás nejvíc zaujaly?

Nemám ráda opíkaní buřtů... dá se říct, že mě baví všechno. Akorát jsem nebyla na tom maškarním, ale na tom promítání jsem byla. Já mám jedno přání, ale to se mi nesplní, protože tady odcať asi těžko by jeli. Já bych se chtěla podívat do toho

Národního divadla do Prahy... Peníze na to mám, já bych si to zaplatila. Já jsem tam byla před lety.

Můžete si svůj volný čas zařídit podle svých představ?

A jo. Ale jsem spokojená. Musím bejt, s pani je to těžký, ale musím bejt. Toho by bylo víc. Já bych i do těch Průhonic se ráda podívala, tam jsem taky nebyla. Buď do tý botanický zahrady, nebo Národního divadla, obojí by asi nešlo.

Hovořila jste o svých zájmech s Vaším klíčovým pracovníkem?

Teď dlouho tady nebyla ta sestřička za mnou, že by něco chtěla sepsat... No, tady jsem mluvila o tom, co teď jsem mluvila. Ale o tom Národním divadle jsem nemluvila, o tom jsem mluvila se sestřičkou J.

Nabídl vám nějaké možnost na využití volného času?

Já teď nevím... No, jestli jako mám zájem někam jet, mi nabízely.

Jste spokojená s nabídkou činností, která tady v domově je a napadá Vás něco, co byste si přála uskutečnit?

Vyhovuje. Času tady máme dost všichni...To už jsem řekla... Do toho divadla a do zaharady bych se podívala.

Tabulka 6 - Porovnání klíčových informací získaných rozhovorem s daty z IP

Vytvořený plán	Současné přání
<ul style="list-style-type: none"> - dříve častější návštěvy města - několikrát navštívila letní kino - poslouchá často rádio, sleduje televizi - účastní se kulturních akcí, přečte si na nástěnce, sama rozhodne, kterých se účastní - nechce chodit do pracovny 	<ul style="list-style-type: none"> - navštěvuje v současné době pracovnu - spokojená byla s výlety - přála by si uskutečnit výlet do Národního divadla v Praze a navštívit představení - další přání má podívat se do botanické zahrady v Průhonicích
Plní se	Bude implementováno do IP

4.2 Výsledky porovnání

Tabulka 7 - Interpretace výsledků

Rozhovor číslo	1	2	3	4	5	6
Shoda přání s IP	ano	ano	ano	ano	ne	částečně

V tabulce č. 7 shrnuji výsledky z rozhovoru s klienty porovnané se stávajícími individuálními plány.

4.3 Výsledky rozhovorů s klíčovými pracovníky

Na otázku *jak se tvoří individuální plány*, odpovídá pracovníce A.: „S klientem si samozřejmě sednu, nejdříve se seznámím s jeho spisem, který tady má od začátku, když nastoupí. Dozvim se, čím se zabýval ve své profesi, co dělal doma, kde bydlel, z jakého prostředí k nám vůbec přichází. Pak se snažím poznat ho ještě jinak, než jenom z údajů, které máme...Rozhovorem, ne přímou otázkou, co je pro něj na prvním místě, prioritou.“

Názor pracovníce B.: „Tak individuální plány se mi tvoří dobře s lidmi, kteří spolupracují, tam je to bez komplikací...Samozřejmě, že lidi mají takové zájmy, které je bavily doma, záleží na tom.“

Na otázku *jaký mají názor na individuální plánování a výběr aktivit*, zní odpověď A.: „Můžu říct, zažila jsem, kdy individuální plánování nefungovalo, tedy ty úřední dokumenty. Myslím, že to plánování i bez papírů se vlastně provádělo a možná osobněji, víc než dnes. Já to musím vlastně všechno zanášet do papírů...Takže to individuální plánování fungovalo před tím, funguje i nyní...U každého je to jiné. Nemůžu mluvit za ostatní, ale vzhledem k tomu, jak pokročila doba a dnes se všechno

mění a dělá se víc na papíry, myslím si, že individuální plánování je třeba... Určitě to má svůj význam, protože všichni nemají čas se o někom dozvědět všechno, protože při počtu klientů já nemůžu znát všechny dokonale, takže ty individuální plány, potom když se o konkrétním případě hovoří, tak se zná jeho plán, což bych vůbec nevěděla... Já si myslím, že to určitě funguje a že to má význam pro ty klienty i pro nás jako personál to má význam“

Pracovnice B.: „Nabízíme aktivity. Činnosti jsou, je tady ergoterapie, kam mohou docházet, kde se sestřičky snaží jim vyjít vstříc a ty zájmové činnosti tam prostě vykázat... Zeptáme se na cíl, jestli se teda dodržuje, nebo nedodržuje. Většinou se s těmi lidmi pracuje velmi dobře, protože si ty cíle dávají takové, aby byly dosažitelné. Aby opravdu oni je mohli dosáhnout, aby z toho měli radost. Věnujeme se tedy většinou chůzi a tak se zaměřujeme na tu soběstačnost. Protože ty lidi opravdu chtějí být soběstačný co nejdéle. Já tam jiné cíle víceméně nemám. Opravdu mám klienty, kteří mají cíl být soběstačný až do konce života a chůzi na krátkou vzdálenost, aby měli radost i z toho, že si dojdou na ten záchod. Aby měli dobrý pocit.“

Na otázku, *proč je třeba sladit potřeby s možnostmi*, pracovnice A. odpověděla: „Je třeba sladit potřeby. Když někdo chce navštěvovat divadlo, my se musíme snažit poskytovat mu co nejvíce možností. Když nikdo do divadla nebude chtít z klientů, co my tady máme, tak zase na druhé straně, proč tedy pobízet, proč pořádat deset zájezdů do divadla, když o ně není zájem. Naopak, když někdo bude chtít chodit na zmrzlinu, tak musíme sladit, abychom na tu zmrzlinu chodili co nejčastěji a zase třeba zrušit, já nevím, výjezdy do lesa, protože teď zrovna nikdo nemá zájem. Je to určitě důležité, abychom se nezaměřovali na jednoho a ostatní nám unikali. Takže musíme pro každého, ale zároveň pro všechny. Když nám bude fungovat dílna, kam nikdo nebude chtít chodit, tak nám ta dílna asi k ničemu nebude. Takhle bych to asi já viděla.“

Odpověď druhé pracovnice: „Určitě by chtělo těch aktivizačních činností třeba ještě víc. My jsme byli na školení a byla jsem toho docela plná. Opravdu malé skupinové cvičení, ne třeba po deseti, ale po třech lidech a jednoduché cvičení... Uvařit kafe a posedět, říct že si dáme kafičko, že jdeme jenom na deset minut. Opravdu jim říct, na deset minut ne na chvíli. Pro ně je chvíle dlouhá nebo zase krátká. Tak opravdu si

těch deset minut promluvit a těm lidem to hodně dá. Když řeknou, my jsme dneska byli se sestřičkou na kafičku a opravdu jsou spokojení. To si myslím, že nám tady chybí.“

5 Diskuze

Ve své bakalářské práci jsem se snažila zdůraznit význam poskytování aktivit pro seniory v pobytovém zařízení a zároveň důležitost, význam individuálního přístupu, respektive individuálního plánování se seniory.

Zajímala jsem se o to, zda se v těchto zařízeních hledí na zájmy uživatelů a jakým způsobem jsou jim nabízeny možnosti na aktivní využití času. Ukazatelem měla být spokojenost klienta s nabízenými činnostmi. Nakonec jsem zjišťovala, zda by si přál klient uskutečnit nějakou činnost, která mu dosud v zařízení nebyla nabídnuta. Tyto informace jsem získávala pomocí rozhovoru s klientem.

Výzkum probíhal dle scénáře sestaveného se záměrem odpovědět na několik výzkumných otázek. Získané informace jsem zpracoval do tabulky stávající ze dvou částí – Současné přání a Vytvořený plán. Přičemž první část zahrnuje údaje získané z rozhovorů, druhá část uvádí data ze stávajících individuálních plánů. Porovnáním těchto údajů jsem zjišťovala, do jaké míry koresponduje přání klienta s navrženými individuálními plány.

Jakým způsobem jsou vybírány aktivity pro seniory?

Zpravidla se určený klíčový pracovník setká se svým klientem v den nástupu uživatele do domova seniorů, popřípadě k jejich setkání dojde nejdéle do tří dnů. Během prvního měsíce bezprostředně po nástup klienta do příslušného zařízení probíhá adaptační proces. V tomto období se předpokládá zvýšená pozornost ze strany personálu vůči klientovi, do určeného archu se denně zapisuje průběh služby tohoto uživatele. Ten slouží k předávání informací mezi pracovníky zajišťující poskytování služeb. Cílem je celková provázanost mezi klíčovým pracovníkem, pracovníky v sociálních službách, kteří se s klientem setkávají, a ostatním personálem. Výsledkem by měl být návod, jak s klientem postupovat při poskytování služby. Klíčový pracovník se v tomto období s klientem setkává několikrát, v rozhovoru jej seznámí s provozními záležitostmi, dále se zajímá o to, zda se uživatel orientuje v novém prostředí a následně je klient seznámen s havarijními situacemi. Setkání probíhá většinou na pokoji klienta,

případně na jiném klidném místě. Čas i místo pracovník s klientem domluví, aby vyhovovalo oběma stranám.

S uživatelem však pracují další pečující osoby. Důležitá je spolupráce zdravotního personálu, pracovníků v sociálních službách, pracovníků pro volnočasové aktivity a fyzioterapeuta. Hledí se na vyřčené požadavky, ty se zaznamenávají do sešitu pro denní hlášení. Jsou podkladem pro předávání informací mezi personálem, pro tvorbu individuálních plánů. Jak zmiňuje Malíková (2011): základní podmínkou úspěchu péče podle individuálního plánu je co nejlepší poznání klienta, jeho potřeb, zájmů, hierarchie životních hodnot, požadavků na saturaci jednotlivých potřeb.

Abychom tyto informace získaly a porozuměli klientovi i jeho očekávání, musíme umět údaje správným způsobem zjistit. Je vhodné dodržet několik pravidel. Nejdříve získat z dostupných zdrojů dostatečné množství informací o klientovi. Zajistit klidové podmínky k rozhovoru, srozumitelně vysvětlit význam, smysl a přínos stanovení jeho osobního cíle. Během kontaktu se chovat klidně, vystupovat profesionálně, s rozvahou. Zjišťování potřeb rozdělit do několika etap, dopřát čas klientovi na přemýšlení. Na závěr společně s klientem formulovat jeho osobní cíl a vypracovat návrh činností. Pokud souhlasí, zapsat do dokumentace individuálního plánu.

Z následujícího vyplývá, že v individuálních plánech by měly být zaznamenány zájmy klienta, potřeby a přání. Tyto potřeby a zájmy se týkají i využití volného času v domově pro seniory. K nabídce činností na využití volného času dochází hlavně prostřednictvím klíčového pracovníka. Ten zjistí zájmy svého klienta a možnosti na využití aktivit. Nashromážděné informace pak předá dalšímu personálu.

V první části rozhovoru se mé otázky týkaly právě zájmů klientů, a jaké aktivity využívají. Z rozhovorů vyplývá, že zájem klientů se odvíjí od přirozené celoživotní aktivity. Často zmiňovanou aktivitou je návštěva pracovny. Je to oblíbená činnost, neboť vychází z přirozených schopností a potřeb. Jak shrnuje Holczerová (2011). Dochází k procvičení jemné motoriky, posílení paměti při vzpomínání na různá témata, aktivizace veškerých smyslů od vůně až po chuť. Podporuje pocit úspěchu z vlastního díla. To potvrzuje v rozhovoru klientka, která celý život ráda pracovala, měla dům a hospodářství, chodila do zaměstnání a dokázala se o vše sama postarat, dnes dochází

do pracovny pravidelně a vyžaduje stále nové činnosti, velice jí záleží na konečném výsledku.

Z rozhovorů dalších dvou klientů vyplynulo, že v minulosti do práce chodili, protože museli. Navštěvují pracovnu, protože se tam setkávají s ostatními, vypijí kávu, přečtou denní tisk, na vykonané práci jim příliš nezáleží. Další klientka pracovnu nenavštěvuje, v životě měla okruh svých známých lidí, v pracovně se necítí dobře. „Výzkumy ukazují, že se ve stáří jenom málokdy vytvářejí nové zájmy, spíše se rozvíjejí již stávající nebo obnovuje něco, co člověk dlouho nedělal, ale co ho již dříve zaujalo.“ Holczerová (2011)

Do jaké míry se hledí na to, zda jsou pro konkrétního uživatele vhodné?

Ve druhé části rozhovoru jsem se pokoušela zjistit, zda klienti znají nabídku aktivit a jak tyto možnosti využívají. Odpovědi se odvíjely od úvodu rozhovoru a při volbě aktivit záleželo na rozhodnutí klienta a jeho zájmech. To potvrzuje Holczerová (2013): snaha o aktivizaci starých lidí musí plně respektovat individuální možnosti i přání každého člověka. Důležité je pomoci mu nalézt motivaci pro vytváření krátkodobých i dlouhodobějších cílů, umožnit mu prožít zážitky úspěchu a posilovat jejich sebeúctu.

Existuje možnost, že si klient vysloveně nepřeje navštěvovat určitý druh aktivit. Toto přání je zaznamenáno v individuálním plánu a zpravidla respektováno, takže informace by měla být známá pro všechny pracovníky a ti by měli na tuto skutečnost brát ohled.

Rovněž se může stát, že klientovy zájmy se časem mění. Záleží na jeho situaci, kterou ovlivňují faktory jako prostředí, zdravotní a psychický stav.

Návštěva volnočasových aktivit je dobrovolná a záleží na vůli uživatele. Prostřednictvím dostatku informací, jsou klientovi nabízeny takové činnosti, které mu vyhovují. V žádném případě by se nemělo stát, že pracovník nedostatečně informuje uživatele a ten se dostane do nepříjemné situace. Pokud klientovi činnosti vyhovují, účastní se jich opakovaně.

Pracovnice A. v odpovědi na otázku, jaká je nabídka aktivit v zařízení, potvrzuje výše zmíněná tvrzení: „Nabízíme aktivity, činnosti jsou, je tady ergoterapie, kam mohou docházet, kde se pracovnice snaží vyjít vstříc a zájmové činnosti poskytnout.

Aby se s nimi pracovalo, s těmi lidmi, aby se na pokojích nenudili. Prostě ti, kteří to chtějí využít, tak toho rádi využijí. Ti, kteří nechtějí, odmítají, nenutíme je. Je lepší si s nimi třeba popovídat, uvařit kafičko a prostě jen tak na pokoji. Nenutit.“

Musím však souhlasit s tvrzením Malíkové (2011), že uživatelé často sami nevědí, čeho by chtěli dosáhnout, mají problém adaptovat se na novou situaci v zařízení, obtížně se s ní i sami se sebou vyrovnávají.

Domnívala jsem se, že odpověď na výzkumnou otázku bude jednoznačná: pokud klient navštěvuje volnočasové aktivity opakovaně, má toto zaznamenáno v individuálním plánu, je to potvrzení skutečnosti, že mu vyhovují a jsou pro něj vhodné. Může se však stát, že bude uživateli nabídnuta taková aktivita, která plně nekoresponduje s jeho zájmy. Klienta na určitou aktivitu doprovodí pracovník, aby se s činností seznámil a podíval se, jak probíhá. Přestože počátek není pro uživatele ideální, návštěva činností se v domově pro seniory stane součástí jeho života. Zvolí si tuto možnost z důvodu vyplnění volného času. V plánování průběhu služby si pak klient přeje dále navštěvovat tyto aktivity. Jednoznačnou odpověď na výzkumnou otázku tedy nelze prokázat.

Jak korespondují využívané aktivity s individuálními plány?

V další části rozhovoru jsem zjišťovala, zda klientovi nabízel možnosti vyplnění volného času v zařízení jeho klíčový pracovník a zda ví o nějaké činnosti, kterou zařízení nenabízí a přál by si jí uskutečnit. Z tabulky č. 7 vyplývá, že u většiny klientů se současné přání shoduje s navrženými plány. Zpravidla se výpovědi respondentů o jejich zájmech shodovaly se záznamy v individuálních plánech. To znamená, že klíčový pracovník při tvorbě plánu tyto skutečnosti zjišťoval a zaznamenal. Vypovídá to i o důvěře klienta vůči klíčovému pracovníkovi. U dvou klientek byly zjištěny z rozhovoru skutečnosti, které nebyly zaznamenány, a je žádoucí je do individuálního plánu implementovat.

Klientka v rozhovoru číslo 6 uvádí přání navštívit divadelní představení v Národním divadle. O svém přání nemluvila s klíčovým pracovníkem, ale s jednou pracovnící. Toto přání není zaznamenáno v individuálním plánu. Nedošlo zřejmě k potřebnému předání informace. Jak uvádí Merhautová, Mrazíková (2011): Je nutné

vycházet z týmové spolupráce a důsledného předávání informací. Veškeré osoby podílející se svou odborností na naplňování cílů uživatele koordinuje jeho klíčový pracovník. Při naplňování osobního cíle bývají použity metody vyplývající z odbornosti aktivizačních pracovníků, např. v oblasti arteterapie, muzikoterapie, canisterapie apod. Klíčový pracovník se v tomto bodě zaměřuje na označení a ověřování cílů v jejich konkrétní podobě, přičemž vychází z předchozích bodů individuálního plánu.

V rozhovoru číslo 5 klientka uvádí tužbu docházet do pracovny a na procházky do zahrady, pohybuje se však s pomocí chodítka a potřebuje doprovod, mezi její přání patří návštěva dalších akcí. V tomto případě nedošlo ke skutečnému zjištění zájmu uživatele sociální služby. Záznamy z individuálního plánu nejsou shodné se současným přáním. Klíčový pracovník nedokázal zjistit a zaznamenat skutečné zájmy klientky a následně jí nenabídl možnosti na využití času, které se v domově nabízejí.

Ve Výkladovém sborníku MPSV se uvádí, že klíčový pracovník je jakýsi důvěrník uživatele, jenž prosazuje jeho zájem a měl by to být někdo, komu uživatel důvěřuje. Mezi uživatelem a pracovníkem by měly být určité sympatie. Klíčový pracovník musí mít jisté schopnosti, zejména schopnost vcítění se do situace uživatele. V tomto případě zřejmě nedošlo ke kvalitnímu navázání kontaktu a z neznámého důvodu nedokázal klíčový pracovník zjistit a zaznamenat skutečné zájmy klientky. Že je nutné s uživatelem navázat určitý vztah a zjistit o něm potřebná data, potvrzuje v odpovědi zaznamenané ve výsledcích rozhovorů na straně 50-51 pracovnice v sociálních službách, která v současné době vykonává klíčového pracovníka pro pět uživatelů.

Podle Malíkové (2011) v současné době není individuální plánování ve většině pobytových zařízení v České republice na odpovídající úrovni. Jsou patrné problémy a nedostatky. V odpovědi na výzkumnou otázku se ukázalo, že ve dvou případech nedošlo k zjištění přání klienta. Souhlasím se Sobkem, že smysl individuálního plánování je širší a každý ho může vnímat trochu jinak. Mělo by umožnit lépe poznat člověka, s nímž pracujeme, poznat jeho potřeby, touhy a přání. Pochopit, jak vypadá jeho svět. Pokud nemají pracovníci zmapováno, co klient vnímá jako důležité a jaké jsou jeho skutečné potřeby, je téměř nemožné stanovit smysluplný cíl a poskytovat sociální službu pro klienta užitečným způsobem.

Individuální plán je proces, který se vyvíjí. Jak jsem zmiňovala v předešlém textu, není záležitostí jednoho pracovníka, ale celého týmu. Pokud budou pouze údaje na papíře a nebudou korespondovat s přáním klienta, vše vypovídá o tom, že plánování je způsob práce, s nímž nejsou ještě všichni pracovníci sžiti a vidí v něm spíše administrativní povinnost. Často slýcháváme od pracovníků, že nemají na plánování s uživateli dostatečný časový prostor. Můj názor je, že příčina neúspěchu je v nedostatečném pochopení procesu plánování. Potvrzuje Malíková (2011) „Nedostatečné objasnění významu, smyslu, a důvodu individuálního plánování snižuje motivaci a ochotu klíčových pracovníků při plnění funkce a povinností. Nedostatek znalostí a dovedností snižuje sebedůvěru pracovníků, jejich jistotu a ochotu.“ Pokud pracovník v sociálních službách, který se stane klíčovým pracovníkem seniora v pobytovém zařízení a je řádně proškolen, pochopí, že základem plánování je poznávání a zmapování situace klienta a teprve s osobním profilem se s klientem zamýšlí nad stanovením určitého cíle, dojde k efektivnímu plánování sociální služby. Opět souhlasím se Sobkem (2010). „Individuální plánování by mělo vést právě k tomu, aby se vztah pracovníka a klienta prohloubil.“

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda aktivizační činnosti ve vybraném domově pro seniory odpovídají navrženým individuálním plánům.

Práce obsahuje kapitoly, které teoreticky vymezují pojmy související s tématem. Změny ve stáří zasahují do všech oblastí života člověka, tedy tělesné, psychické i sociální. Záleží na způsobu života, a jak člověk tyto změny přijímá. Jsou zmiňovány již mnohokrát popsané lidské potřeby, ve stáří nelze podceňovat význam psychosociálních potřeb a jejich naplňování.

Člověk, jenž potřebuje pomoc druhé osoby a jeho rodina mu tuto pomoc nemůže zajistit v domácím prostředí, musí volit možnost využití pobytového zařízení. Aktivizace je přímo vymezena zákonem jako jedna z poskytovaných činností. Jedná se o soubor činností pomáhajících uživateli zvládat aktivity denního života. Cílem je vytvářet pro seniora podpůrné prostředí, aby měl možnost dělat, co jej baví a dělá mu radost. Tyto činnosti pomáhají udržet subjektivní pocit kvality života na co nejvyšší úrovni. Ke klientům je nutné přistupovat individuálně, povinností poskytovatele dle zákona č. 108/2006 o sociálních službách je poskytovat uživatelem plánovaný průběh služby. Individuální plánování je vysvětleno z nastudovaných zdrojů jako proces, v jehož průběhu dochází ke kontaktu klíčového pracovníka a uživatele. Je základem pro posouzení situace klienta a výsledkem je kvalitně naplánovaná služba.

V další prakticky zaměřené části je pomocí metody kvalitativního šetření zjišťována odpověď na výzkumné otázky. Jsou analyzovány odpovědi šesti uživatelů domova pro seniory a srovnávány s údaji zaznamenanými v jejich individuálních plánech.

Jakým způsobem jsou vybírány aktivity pro klienty? Z výsledků vyplynulo, že klient se účastní výběru aktivit nabízených v pobytovém zařízení. Jeho zájmy jsou zapsány klíčovým pracovníkem v individuálních plánech. Je zajištěno předávání informací mezi ostatními pracovníky, kteří se setkávají s klientem v průběhu služby.

Tento proces představuje základní pilíř úspěšného plánování služby a tím pádem i výběru volnočasových aktivit.

Na otázku, zda jsou zvolené aktivity pro uživatele vhodné, nebylo možné zjistit jednoznačnou odpověď. S konkrétním uživatelem hovoří klíčový pracovník o jeho zájmech a snaží se jej podpořit v činnostech nabízených příslušným zařízením. Senior se však ocitá v naprosto novém prostředí, často se těžko vyrovnává se změnami. Odpověď na otázku je opět individuální. Návštěva aktivit se odvíjí od toho, jak uživatel přijme danou situaci. Pokud se podaří nalézt motivace, adaptuje se v pobytovém zařízení a nabízené činnosti přijme, aby vyplnil svůj volný čas. Vhodně jej v tomto mohou podporovat pracovníci.

Z výzkumného šetření vyplývá odpověď na otázku, jak korespondují využívané činnosti s individuálními plány. U většiny klientů záznamy v plánech a současné přání byly ve shodě. U dvou uživatelů však byly shledány nedostatky. Plán, v němž nedojde k naplnění nebo neobsahuje skutečné přání klienta, ztrácí funkci. Výzkum prokázal, že individuální plánování ještě není způsob práce, s nímž by byli všichni zaměstnanci plně sžiti.

Možné způsoby řešení vidím v lepším objasnění funkce individuálního plánování pracovníkům, kteří si toto ještě nedokázali osvojit. Například formou společných schůzek pracovníků v sociálních službách, za přítomnosti kompetentních nadřízených pracovníků, kde mohou být probírány příklady z praxe a podávány návrhy na řešení nesprávně vyhotovených plánů.

7 Seznam použitých zdrojů

BICKOVÁ, L., HRDINOVÁ, D. *Standardy kvality a jejich provázanost s individuálním plánováním: Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*. Tábor: APSS, 2011. ISBN 978-80-904668-1-4

ČEVELA, R. – KALVACH, Z. – ČELEDOVÁ, L. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3901-4

FORMÁNKOVÁ, P. – MOTLOVÁ, L. – SVĚCENÁ, K. Aktivizace imobilních seniorů v rezidenčních zařízeních jako součást komprehenzivní rehabilitace. *Rehabilitácia* 2. 2011, roč. 158, s. 109-115. ISSN 0375-0922

HANZOVÁ, J. Riadenie voľnočasových aktivít pri práci so seniorami v zariadeniach sociálnych služieb. *Sociální služby*. 2014, roč. 16, č. 3, s. 10-12. ISSN1803-7348

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vydání. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6

HLAVAČKOVÁ, J. Aktivizáciou a tvorivosťou ku komunikácii so seniormi s rozdielmi druhmi postihnutia. *Sociální služby*. 2013, roč. 15, č. 12, s. 12-13. ISSN1803-7348

HOLCZEROVÁ, V. – DVOŘÁČKOVÁ, D. *Volnočasové aktivity pro seniory*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4697-5

HROZENSKÁ, M. *Sociálna práca so staršími ľuďmi a jej teoreticko – praktické východiská*. 1. vydání. Martin: Osveta, 2008. ISBN 978-80-8063-282-3

JELÍNKOVÁ, J.. Aktivní stárnutí: reálná výzva nejen pro ergoterapii. *Sestra*. 2012, roč. 22, č. 2, s. 48. ISSN 1210-0404

KALVACH, Z. – ZADÁK, Z. – JIRÁK, R. – ZAVÁZALOVÁ, H. – SUCHARDA, P. A KOLEKTIV. *Geriatric a gerontologie*, 1. vydání. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6

KLEVETOVÁ, D. – DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN: 978-80-247-2169-9

KOLEKTIV AUTORŮ, *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*, 1. vydání. Tábor: RUDI, 2011. ISBN 978-80-904668-1-4

KOZLOVÁ, *Výzkum v sociální oblasti*. [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305

MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3148-3

MEDLÍKOVÁ, J. Aktivizace všedního dne. *Sociální služby*. 2011, roč. 13, č. 8-9, s. 43. ISSN 1803-7348

MERHAUTOVÁ, J. – MRAZÍKOVÁ, R. *Jak individuálně plánovat*. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.eu/cz/ukazky/2011>

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

MPSV ČR. *Kvalita života ve stáří. Národní program přípravy na stáří na období let 2008-2012* [online]. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2856>

MPSV ČR. *Standardy kvality sociálních služeb – výkladový sborník pro poskytovatele: Výstupy z tematických diskusních setkání a práce odborných týmů pro jednotlivé oblasti*. Praha: MPSV ČR 2008

MPSV: *Sociální služby* [online] [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9>

MUSIL, L., NAVRÁTIL, P. Posouzení životní situace klienta – jak na to. *Sociální práce / Sociálna práca*, 2007, roč. 7, č. 1, s. 117-121. ISSN: 1213-6204

PACOVSKÝ, V. *Geriatie*. 1. Vydání. Praha: Scientia Medica, 2002. ISBN 08-85526-32-8

SCHULER, M. – OSTER, P. *Geriatrie od A po Z pro sestry*. 1. Vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3013-4

SOBEK, J. Význam cílů v individuálním plánování. *Sociální služby*. 2010, roč. 12, č. 8-9, s. 26-27. ISSN1803-7348

STAŇKOVÁ, M. Role klíčového pracovníka v domově pro seniory. *Sociální práce*. 2011, roč. 11, č. 3, s. 44-45. ISSN: 1213-6204

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 2.: Dospělost a stáří*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5

VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory: Příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2170-5

Zákon č. 108/ 2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

8 Klíčová slova

Stáří

Aktivizační činnosti

Individuální plánování

Domov pro seniory

9 Přílohy

Příloha 1: přepis rozhovoru s pracovnící A

Příloha 2: přepis rozhovoru s pracovnící B

Příloha 3: individuální plán

Příloha 1

Rozhovor s pracovnící A:

Jak se tvoří individuální plány?

S klientem si samozřejmě si sednu, nejdříve se seznámím s jeho spisem, který tady má od začátku, když nastoupí. Dozvím se, čím se zabýval ve své profesi, co dělal doma, kde bydlel, z jakého prostředí k nám vůbec přichází. Pak se snažím poznat ho ještě jinak, než jenom z údajů, které máme. Sociální pracovníce při nástupu nám předkládá informace o tom novém klientovi. Abychom o něm co nejvíce věděli a podle toho k němu přistupovali. To je vlastně v sešitě na vyšetřovně, ke kterému mají všichni přístup. Ano, kde je ta prvotní informace v den nástupu, abychom o něm věděli.

Zajímáte se tedy o zájmy klienta?

Určitě, buď třeba i navážu, vy jste ráda pracovala nebo na zahrádce, četla jste. Nebo vím o vás, že jste měla zahrádku nebo vy jste ráda pletla. Prostě na ten jeho konkrétní, co on tam má udaný se třeba začnu ptát nebo na rodinu, prostě to co se týká toho jeho. Co je pro něj důležité, co máme vypíchnuté od sociální pracovníce, že je pro něj důležité v jeho životě, tak se k tomu snažím nějakým způsobem dopracovat. Rozhovorem, ne přímou otázkou, co je pro něj na prvním místě, prioritou.

Nabízíte při společné tvorbě plánu klientovi možnosti využití volného času?

Určitě už při prvotním se třeba taky jakoby zmíním, že jsme tady zařízení a že tady funguje dílna, že tady může chodit na mši, že jsou tady kulturní akce, ale vlastně hodně všeobecně a potom až v těch jednotlivých setkáních. Dalo by se říct, já nevím, určitě až po měsíci, kdy se tady ten člověk pomalu nějak zadaptuje, zvykne si na nějaký režim, tak teprve začneme pracovat na nějakém tom aktivizačním programu pro něj vhodným. Kdy on tedy pozná trochu to prostředí a ty spolubydlíci. Snažím se tedy ho trochu motivovat tím, že tu máme nějakou dílnu třeba, že by jí mohl využívat a třeba činnosti, tak že bychom se tam třeba šli i podívat. Nebo projdeme chodby, kde jsou nějaký výrobky, co se tam všechno dělá a třeba ho to nadchne, takže souhlasí s tím, že se tam dojede podívat. I třeba že to nikdy v životě nedělal, tak ho to třeba zaujme a začne tam potom docházet. Ale to je, já nevím, na dlouhou dobu. Nebo třeba zase když někdo chce chodit do zahrady, tak zase se musí vybrat vhodná doba, čekat na počasí, prostě ho

nějakým způsobem k tomu podpořit. Nebo na ty mše když nám tady lidi chtějí chodit, tak prostě zase vybereme, protože to tady máme jenom ty čtvrtky, tak se zase snažíme ho už třeba den předem informovat, zítra je čtvrtek a prostě ho povzbudit v tomhle tom, aby měl zájem.

Jaký máte názor na individuální plánování a výběr aktivit?

No jaký na to já mám názor. Můžu říct, zažila jsem, kdy individuální plánování nefungovalo, tedy ty úřední dokumenty. Myslím, že to plánování i bez papírů se vlastně provádělo a možná osobněji, víc než dnes. Já to musím vlastně všechno zanášet do papírů, do těch zápisů a už i za tím klientem s tím papírem musím jít. Jsou to starý lidi, a když už vidí papíry, tak taky neradi se mnou hovoří, protože se toho děsí. Nechtějí. Mají radši přímý konkrétní rozhovor bez těch papírů. Kdy nás berou jako kamarády, nebo prostě sobě rovný. Když přijdu za někým s papírem, je to jiné. Jasně že s papírem chodit nemusíme, ale obvyklejě to tak je, abychom to měli. Tak takhle je můj názor. Takže to individuální plánování fungovalo před tím, funguje i nyní.

U každého to je jiné. Nemůžu mluvit za ostatní, ale vzhledem k tomu, jak pokročila doba a dnes se všechno mění a dělá se víc na papíry, myslím si, že individuální plánování je třeba, protože ne každý pracovník to dělá s nějakým jakoby zájmem. Chodí do práce, protože chodí, co si budeme povídat. Aspoň tedy ty papíry a to plánování ho tedy donutí dodržovat, něco dělat s těmi lidmi. Určitě to má svůj význam, protože všichni nemají čas se o někom dozvědět všechno, protože při počtu klientů já nemůžu znát všechny dokonale, takže ty individuální plány, potom když se o konkrétním případě hovoří, tak se zná jeho plán, což bych vůbec nevěděla. Teď jsem to asi trochu zamíchala, ale asi bych to takhle viděla. Jako že to je potřeba i dobře zpracovat. Určitě to chce individuální plán. Určitě to má svůj význam. Mám klienta, který má individuální cíl chodit na akce, kde ví, že bude potkávat ty svoje lidičky známý. Kdyby mi zbytek personálu ho nutil chodit někam. Má jasně dáno, že jenom on si prostě řekne, kam bude chtít. Je to dobrý prostě vědět co má druhý v cíli a tak nějak do podvědomí všech to vznášet. Já si myslím, že to určitě funguje a že to má význam pro ty klienty i pro nás jako personál to má význam.

Proč je třeba sladit potřeby s možnostmi?

Je třeba sladit potřeby. Když někdo chce chodit a navštěvovat divadlo, my se musíme snažit poskytovat mu co nejvíc možností. Když nikdo do divadla nebude chtít z klientů, co mi tady máme, tak zase na druhé straně, proč tady pobízet, proč pořádat deset zájezdů do divadla, když o ně není zájem. Naopak, když někdo bude chtít chodit na zmrzlinu, tak musíme sladit, abychom na tu zmrzlinu chodili co nejčastěji a zase třeba zrušit, já nevím, výjezdy do lesa, protože teď zrovna nikdo nemá zájem. Je to určitě hrozně důležité, abychom se nezaměřovali na jednoho a ostatní nám unikali. Takže musíme pro každého, ale zároveň pro všechny. Když nám bude fungovat dílna, kam nikdo nebude chtít chodit, tak nám ta dílna asi k ničemu nebude. Takhle bych to asi já viděla.

Myslíte, že je tady něco, co by tady mohlo být a ještě není?

Určitě je tady věci, které nemáme a mohly by být. Je málo času na vycházky do města. To je prostě potřeba sladit to dohromady. Nebo jet do divadla. Prostě je to všechno o tom přístupu, o čase. Asi to bych vypíchla jako že ten čas. Protože ona procházka do města. Lidi jdou rádi, ale my jsme zvyklý tam doběhnout a jsme zpátky. Kdežto oni by na to potřebovali celý odpoledne. To se nedaří nějak zajistit. Co by tu ještě mohlo být? Teď jsme začali s těmi zvířátky tak snad se to chytí a půjde to dobře. Výlety snad taky jsou dostatečné. No podle zájmu. Vždycky se něco nahodí, pak se splní, co se slíbí. Rádi bychom uskutečnili všechno, co by naši klienti chtěli, ale nemůžeme dělat všechno. Nejde to.

Příloha 2

Rozhovor s pracovnící B:

Jak se tvoří individuální plány?

Tak individuální plány se mi tvoří dobře s lidmi, kteří spolupracují, tam je to bez komplikací, tam to jde hladce všechno. Horší jsou individuální plány, s těmi lidmi, kteří jsou nemohoucí, kteří třeba trpí Alzheimerovou nemocí, tak tam už to jde hůř samozřejmě. Tam už ten cíl se stanovuje těžko. Hledá se hůř.

Zajímáte se o zájmy klienta?

Určitě. Zájmy. Samozřejmě že lidi mají takové zájmy, které je bavili doma, záleží na tom. Lidi, kteří jsou třeba z města a rozlišují se lidi z vesnice, mají každý jiné zájmy. No většinou my tady máme lidičky z vesnic, takže ty zájmy jsou takový, co ženský stíhali po večerech ještě. Třeba pletení nebo čtení. Já mám zrovna paní, která i ve sto letech, nebo ona říká, že jí je sto let a je jí devadesát osm a čte bez brýlí.

Nabízíte při společné tvorbě plánu klientovi možnosti využití volného času?

Nabízíme aktivity. Činnosti jsou, je tady ergoterapie, kam mohou docházet, kde se pracovníce snaží jim vyjít vstříc a ty zájmové činnosti tam prostě vykázat. Aby se s nimi pracovalo s těmi lidmi, aby se na těch pokojích nenudili a prostě ty, kteří to chtějí využít, tak toho rádi využívají. Ty, kteří toho prostě využít nechtějí, odmítají, nenutíme je, zůstávají na pokojích a je lepší si s nimi třeba popovídat, uvařit kafičko a prostě jenom tak na pokoji. Nenutit.

Jaký máte názor na individuální plánování a výběr aktivit?

Zeptáme se na cíl, jestli se teda dodržuje, nebo nedodržuje. Většinou se s těmi lidmi pracuje velmi dobře, protože si ty cíle dávají takové, aby byly dosažitelné. Aby opravdu oni je mohli dosáhnout, aby z toho měli radost. Věnujeme se tedy většinou té chůzi a tak se zaměřujeme na tu soběstačnost. Protože, lidi opravdu chtějí být soběstačný co nejdéle. Já tam jiné cíle víceméně nemám. Opravdu mám klienty, kteří mají cíl být soběstačný až do konce života a chůzi na krátkou vzdálenost, aby měli radost i z toho, že si dojdou na ten záchod. Aby měli dobrý pocit.

Taky se mi určitě stane, že se lidi zhorší, že prostě ten člověk se zhorší, že to nejde plnit. Počkáme dva tři měsíce, potom se snažíme, když tak ten plán přesunout někam

jinam. Směřovat k něčemu jinému. Určitě se to u starých lidí nemusí hodnotit hned po týdnu, nebo po čtrnácti dnech. Stačí určitě po těch třech měsících, to když tak zhodnotit a předělat. Jako že už to opravdu není jakoby reálný a že ten člověk toho nemůže dosáhnout.

A když bych se zeptala přímo na aktivizační činnosti?

Záleží hodně na personálu. Takže když personál ví, většinou co se probírá na schůzkách o individuálních plánech. Tam se ještě pár lidiček vyzvedne, jestli se to plní. Jestli je to možný dosáhnout vůbec ten cíl. Takže se o tom mluví. Záleží hodně na personálu samozřejmě. Jestli chce s těmi lidmi pracovat a jestli chce dosáhnout toho cíle, nebo se jim chce věnovat.

Proč je třeba sladit potřeby s možnostmi?

Takže když já třeba mám v individuálním plánování tu chůzi na krátkou vzdálenost u jedné pani a rodina si ji bere domu. Takže potřebuju, aby se pani opravdu ty nohy snažila procvičovat, aby spolupracovala, aby udělala alespoň pár krůčků. I když třeba stačí opravdu pět, ale aby věděla, že je má, že jí musí sloužit. K tomu je to dobré. Že prostě se zaměříme i na rehabilitační cvičení, já poprosím vždycky kolegyně, jestli by s pani nemohly projít, když mají čas. Aby opravdu ta chůze tam byla, aby se udržovala, aby pani nezapomněla, že musí chodit. Má to určitě svůj význam. Ano. Že když se dva, tři dny nejde, tak je prostě vidět že pani jde hůř.

Myslíte, že je tady něco, co by tady mohlo být a ještě není?

Určitě by chtělo těch aktivizačních činností třeba víc ještě. My jsme byli na školení a byla jsem toho docela plná. Opravdu malé skupinkové cvičení, ne třeba po deseti, ale po třech lidech a jednoduché cvičení. Pomalu začít s nimi provádět ty cviky. A tokový, co ty ženský byly zvyklý. Tak opravdu stačí jenom procvičit tím mácháním, ždímáním. Uvařit kafe a posedět, říct že si dáme kafičko, že jdeme jenom na deset minut. Aby ty lidi si nemysleli, že tam s nimi budeme sedět hodinu. Opravdu jim říct, na deset minut ne na chvíli. Pro ně je chvíle dlouhá nebo zase krátká. Tak opravdu si těch deset minut promluvit a těm lidem to hodně dá. Když řeknou, my jsme dneska byli se sestřičkou na kafičku. A opravdu jsou spokojený. To si myslím, že nám tady chybí.

Prostor by tam nějaký byl, určitě. Může se stát, že vznikne nějaký problém, že přijde pád nebo něco nutného, ale jinak určitě by tam prostor byl, aby si pracovnice mohly s nimi sednout. Nemusely by to nechávat na fyzioterapeutce a na pracovnících z ergoterapie. Určitě by tam chvilinka času byla. Stačí opravdu těch pět deset minut a ty lidi mají určitě dobrý pocit.

INDIVIDUÁLNÍ PLÁN

Identifikační údaje:

Jméno:.....

Příjmení:.....

Ročník: 1933.....

Datum příchodu do DS-DD Pacov: 13. 9. 2010

Klíčový pracovník:.....

Patronka pro ošetrovatelský spis:.....

Úvodní setkání

Je drobnější osobou, má 1 dítě, PHK ochrnuje
 chodí pomalu, ale snaží se. Je bez dětí, je komunikativní,
 klidný, sedím předním, muška, opušit doktor s příjmem
 Jurekovi. Pracoval jako servírka v Osně a je v práci
 ošetrovatelská dělnice v Pacov. Musím nacházet se
 práci ucter, na předlo chodí na jídelnu.
 Doma v Pacově se o ni starala manželka, ale nyní je
 ošetrovatelská, co se týká hygieny, stříkání, slany. J. p. Hromádka,
 chodí k němu dříve než na sekce, odpovídá jí usměvně,
 že není na pokoj.
 Předtím jsem měla pára klientů, uzavřela jsem situaci,
 spolupracovala jsem individuálně plánování - paní máme rozumí a
 už se na mě obrací, když není

16. 9.

Rodina, vztahová síť, důležité osoby v životě

Datum:		Zapsala:
10.9.10	rodina, jsem se dlouho se nedělá, nemá s tím dobry vztah	
	Miřomír se obrátil na sousedy podívat s koučkovice	

Zájmy, oblíbené činnosti

Datum:		Zapsala:
10.9.10	Procházky do lesa na hřbitov, do přírody, svírání, domácí zvířata. sledování TV seriálů, filmy, především rádce pročitky, sledy	

Rizikové situace

Popis situace, datum, podpis

Přínos situace, datum, podpis

Popis rizik, datum, podpis

Jak předcházet či snižovat rizika, datum, podpis

Stanovené cíle, potřeby, přání

Stanovený cíl ve smlouvě:	VŽÍVAT SI SPOLEČNOSTI, UDRŽET SI ZACHOVANOU FYZIKALOU KONDIČI
Nový stanovený cíl:	ZÍSKAT ODVAHU PRO ČASŤI NA DELŠÍ VZDÁLENOST
Kdy zhodnotíme a jak:	DO KONCE ROKU
Jak poznáme, že cíle bylo dosaženo:	PANI SE NEBŮDE STRANIT KOLEKTIVU, BUDE PRACOVAT V SOBĚSTAČNOSTI, DELŠÍ PROCÁŽKY

Co uděláme pro dosažení cíle

Klient

Datum:		Zapsala:
11.9.10	Pani se bude aktivně zapojovat do činnosti v domově, bude se snažit dít dle plánů na procházky, aby poznala budovu i okolí domova	

Klíčový pracovník

Datum:		Zapsala:
21.9.10	Budu paní připomínat a motivovat různými činnostmi, které by měla dělat, budu jí podporovat a její činnostnosti	

Další zúčastněné osoby

Jméno a příjmení:	Způsob zapojení:	Datum:	Zapsala:
Bedřich Jurová	Bude paní motivovat a činnostech, které paní potřebuje	21.9.10	

